AAN HET DEPARTEMENT
TOT DE INDISCHE ZAKEN.

XXII:-
164

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Item id : 1010231388

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 1 Maret 2012
No. Induk : 19648/PN-MUSEUM/'12
BIB - ID : 0010-44017260
Beli / Hadiah : Ex. Museum

PERPUSTAKAAN NASIONAL

XXII, 164

Advies van den Fiscaal by de Raad der Asiatische besittingen, in de zaak van P. van Boeckholtz, gezaghebber van Banda. Amsterdam 1802. 1 stuk.

Aan het Departement tot de Indiſche Zaaken.

Van wegens het Departement tot de Indiſche Zaaken in handen van den Fiscaal MR. H. W. MUNTINGHE, geſteld zijnde de ſtukken relatif de overgave van *Banda* aan den Vijand, door den Gouverneur VAN BOECKHOLTZ, ſpecialijk, om na onpartijdig examen van dezelve het Departement te adviſeeren: „ of hem in het gedrag „ van opgemelden VAN BOECKHOLTZ eenig „ blijk van ſlegte trouw of zulke verregaande na„ latigheid zal zijn voorgekomen, dat daar uit „ actie tegen hem zou geboren kunnen worden, — „ of wel dat 'er naar gronden van recht en bil„ lijkheid nog redenen exteeren, om ten zijnen „ opzichte als nog van effect te doen blijven het „ aanſchrijven door het voormalig Committé tot „ de Oost-Indiſche zaaken aan de Hooge Regee„ ring de dato 9. Maij 1799. en 23. Maart 1800. „ ten opzichte van hem VAN BOECKHOLTZ

A inge-

BAT. GENOOTSCHAP VAN KENW.

„ ingezonden, — zo neen, wat dan in dezen „ behoord te geſchieden? "

Zo heeft de Ondergetekende de eer, ter voldoening aan welgemelde requiſitie, Ulieden voor te dragen: dat de Stukken relatif de overgave van *Banda* aan den Vijand door den Gouverneur VAN BOECKHOLTZ, met dien ernst en naauwkeurigheid bij hem zijn onderzogt en gewogen, als waar toe hem het grievend verlies alleen, van eene der belangrijkſte bezittingen van Nederland in Indië, genoegzaam moest aanſpooren, en waar toe hij zich op een tijdſtip, waarin de overige behoudene Colonien van den Staat, alle, zoo veel zij zijn, nog ſteeds voor de aanrandingen van denzelven Vijand blijven bloot ſtaan, te ſterker vond verbonden; doch tevens met die onzijdigheid en koelen moede, welke, naar des Ondergetekendes inzien, onafſcheidbaar behooren te zijn van elk rechtskundig onderzoek van zaaken, en welke hij in dezen opzettelijk heeft getracht nimmer uit het oog te verliezen, uit volle overtuiging, dat geene politieke vuës, hoe genaamd, ooit het minſte gewigt moeten hebben in de ſchaal van Juſtitie; dat dus nimmer een voorbeeld van ſtrenge rechtvaardigheid, hoe zeer *politice* dienſtig, de balans tegen den onſchuldigen moet doen overhellen, daar integendeel eene gelijke en onpartijdige adminiſtratie van Juſtitie, een

der

der eerſte en onbetwistbaarſte rechten is, welke ieder lid der maatſchappij, zig in vergelding zijner natuurlijke onafhanglijkheid, door het maatſchappelijk verdrag heeft verworven, en waar op hij dus eene volkomene aanſpraak kan vestigen; — immers afſtand doende van het recht om over het geoorloofde of ongeoorloofde zijner eigene daden te oordeelen en te beſlisſen, deedt hij zulks niet om zig te onderwerpen aan de willekeur, aan bijzondere inzigten of aan een ongebonden oordeel van anderen, maar om in de *wet* veiligheid en beſcherming, niet alleen tegen alle onrechtvaardige onderneemingen, maar ook een vaste en onwrikbare regel te vinden, ter beſtiering zo wel zijner eigene handelingen, als ter beoordeeling van dezelve door de daar toe geſtelde Machten.

Het is derhalven eene *wettige* beoordeeling zijner daden, waarop ieder lid der maatſchappij een verkregen recht heeft, zo dat geene vreemde inzigten, die buiten de wet zijn, zig zonder laeſie van dit recht, in eene juridicque beoordeeling kunnen mengen.

En de Stukken relatif de overgave van *Banda* aan den Vijand door den Gouverneur VAN BOECKHOLTZ, uit volle overtuiging van de waarheid dezer gronden dan hebbende onderzogt met alle onpartijdigheid en omzigtigheid, welke

men, dien ten gevolge, in eene wel geregelde Maatschappij verschuldigd is aan de eer en het welzijn van ieder individu, zo zoude de Ondergetekende thans al terstond kunnen overgaan tot het geen hem bij Uwlieder requisitie van den 24. Julij ll. is opgedragen, zo hij het vooraf niet nodig oordeelde Ul. door eene korte notitie te moeten bekend maken met de voornaamste stukken, welke hem betrekkelijk deze zaak zijn in handen gesteld; ten einde Uwlieden in staat te stellen den aart en de merites van ieder bijzondere pièçe te kunnen inzien, het beloop der geheele materie te kunnen omvatten, en daar door over de volleedigheid en gegrondheid van het gedaan onderzoek met meer zekerheid te kunnen oordeelen.

Onder de gemelde Stukken bevind zig dan in de eerste plaats, eene Missive van de Raad van Policie van *Banda* aan Commisfarisfen Generaal over Nederlands Indië, gedateerd *Banda Neïra* den 9. Maart 1796, houdende: „ dat op den 7. „ dier maand de Engelsche Vloot, bestaande in „ de Scheepen, welke onder *Malacca* gelegen „ hadden, onder bevel van den Esquader Com- „ mandeur PETER RAINIER onder de kusten „ dier Colonie verscheenen was;

„ Dat des anderen daags of den 8. die vloot „ was genaderdt, cours houdende op het *Lor-*

„ *thoir-*

„ *thoirſche Canaal;* dat de vloot diverſe ma-
„ noeuvres had gemaakt, dog geen aanval op
„ die plaats durvende onderneemen, zig N. W.
„ had begeven naar het *Zonnegat*, het welk
„ door drie Fregatten was geattacqueerd;

„ Dat die Fregatten wierden afgeſlagen, en af-
„ deinzende zig met de vloot begaven naar *Neï-*
„ *ra*'s agterland;

„ Dat de vijand aldaar, na twee batterijen be-
„ magtigd te hebben, over de 1200 man, zo
„ Militairen als zeevarende Artilleristen &c. met
„ al het nodige tot belegering en beſtorming van
„ een plaats, aan land zette;

„ Dat zig onder deze gelande troupes meede
„ bevonden een Corps Wurtembergers, als ook
„ zekere Lieutenant HAUSSMANN, met Artil-
„ leristen en Wegwijzers van *Ambon;*

„ Dat immiddels, tegen alle regels der Mous-
„ ſon, de vijandelijke Scheepen het *Neïraſche*
„ *Canaal* waren binnen gekomen;

„ Dat men toen te gelijkertijd te Land en ter
„ Zee ſtaande geattacqueerd te worden door eene
„ groote magt, waar tegen men niet beſtand
„ was, tot voorkoming van eene totale ruïne,
„ na dewelke men echter tot de overgave zoude
„ hebben moeten treden, zig verpligt had ge-
„ vonden te Capituleeren."

Gelijk dan ook de Capitulatie zelve bij Misſive

van den 10. Maart 1796. door den Gouverneur VAN BOECKHOLTZ aan Commisfarisfen Generaal wierdt ingezonden, en is dezelve van dezen inhoud:

„ CAPITULATIE *gefloten tusfchen den*
„ *Wel-Ed. Geftr. Heer* PETER RAINIER
„ *Admirael Commandant over het Esqua-*
„ *der van Zijn Groot Brittannifche Majeftelt*
„ *over de Expeditie te Land en ter Zee*, —
„ *en den Wel-Ed. Geftr. Heer* FRAN-
„ ÇOIS VAN BOECKHOLTZ, *Gouverneur*,
„ *benevens den Raad van wegens de Door-*
„ *lugtige Nederlandfche Oost-Indifche*
„ *Compagnie te Gouvernemente* Banda *en*
„ *dies onderhorige resforten.*

„ Ter voorkoming van eene totale ruïne,
„ waar mede deeze Plaats en Ingezetenen, zo
„ door de fchaarsheid van levensmiddelen, als de
„ groote magt waar mede de Britfche Vloot voor
„ deeze plaats verfchenen is, gedreigd wierdt,
„ hebben wij na een voorzigtige overweging,
„ en wel bijzonder, om dat wij tegen de grote
„ overmagt niet verders beftand waren, raadfaam
„ geoordeeld om aan te nemen en te accepteeren,
„ der Engelfchen aangebodene Protectie; en wel
„ op de daar bij gedaane beloftens befloten over
„ te geven, de Forten en Hoofdplaats met alle
dies

teerden zijn overgegeven en door de En-
gelſchen overgenomen en getekend; (mee-
de niet voor handen.)
rzoekende de Gouverneur VAN BOECK-
rz bij opgemelde Misſive verder, dat de
e Regeering de gementioneerde Stukken
g geliefde aan te nemen als zijne verant-
ling wegens de overgave en directie van
a, hopende daar mede aan derzelver beveе-
len te hebben voldaan; welke verantwoording
en de daartoebehorende Papieren, na bij de bij-
zondere Leden te zijn rond gelezen en geëxami-
neerd, op den 30. Augustus 1796. in Rade van
Indië dan ook wierdt gebragt in deliberatie; en na
in aanmerking te hebben genomen 't geen voor
en tegen deze materie was dienende, wierd uit
hoofde van die conſideratien geoordeeld de ge-
melde verantwoording van den gewezen Gezag-
hebber als voldoende te beſchouwen; — welke
conſideratien en beſluit met de daar toe betrek-
kelijke Papieren vervolgens aan Commisſarisſen
Generaal wierden geſuppediteerd, bij Secreete
Misſive van de Hooge Regeering in dato 1. Sep-
tember 1796.

Waar op bij Commisſarisſen Generaal, Saturdag
den 3. September 1796. eene Reſolutie wierdt
geſlagen, van dezen inhoud:

„ Is

„ Is gelezen eene Secreete Misfive van de Hooge Regeering in dato van den 1. deezer, dienende ten geleide van de Verantwoording van den geweezen *Banda's* Gezaghebber FRANÇOIS VAN BOECKHOLTZ en de daar toe gehoorende Papieren, weegens de overgave van dat Gouvernement bij Capitulatie aan de Engelfchen op den 9. Maart laastleden; — waar op gedelibereerd, mitsgaders de voorfchrevene verantwoording en bijlagen geëxamineerd hebbende is goedgevonden en verftaan:

„ 1° Te verklaren, gelijk verklaard wordt bij dezen, dat voornoemde VAN BOECKHOLTZ volgens eed en pligt naar zijn beste weeten heeft gedaan, wat in zijn vermogen is geweest om dat eiland in ftaat van tegenweer te ftellen en tegens den Vijand te verdeedigen.

„ 2° Te approbeeren de fecreete Inftructien door gemelde Gezaghebber nagelaten aan den Secunde VEUGE, den Equipagemeester VAN DER SLUIJS en den Soldij Boekhouder WATERLOO; dog de Hooge Regeering, onder te kennengave van voorfchreevene dispofitie, te informeeren, dat Heeren Commisfarisfen Generaal, aangezien de betrekking waar in deeze dienaaren zich thans bevinden, nog geheel onzeker is, als nog buiten ftaat zijn, om te

„ kun-

„ kunnen disponeren op het geen meergemelde
„ Gezaghebber hun aangaande verder heeft voor-
„ gedragen; dog dat hen echter de verzeekering
„ konde worden gegeeven, dat de goede diens-
„ ten, welke de Vijand hun bij voortduuring
„ mogt toelaten aan de Compagnie te bewijzen,
„ zo ras zich daar toe eene gefchikte geleegen-
„ heid zal opdoen, niet onërkend zullen worden
„ gelaten."

3°. „ Aan meergemelden VAN BOECKHOLTZ
„ tot een blijk van het genoegen van Heeren
„ Commisfarisfen Generaal over de goede di-
„ rectie door hem ten meergemelden Comptoire
„ gehouden, fpeciaal omtrent den zo zeer ver-
„ vallen ftaat der perkzaaken, alsmeede om hem
„ te gemoet te komen in de facheufe omftandig-
„ heeden, waar in hij zig, met een zwaar huis-
„ houden belast, zonder zijne fchuld, door de
„ gevolgen van den oorlog komt te bevinden,
„ toe te leggen, gelijk aan hem toegelegd wordt
„ mitsdezen, een Tractement van Ryxdaalders
„ 300 : - : - per maand, ingaande met den dag
„ dat hij van *Banda* is vertrokken; mits zig op
„ *Java* door den Heer Gouverneur aldaar latende
„ emploijeren, het zij tot het opneemen en ga-
„ deflaan der cultures, of tot zodanige andere
„ eindens, overeenkomftig met zijne qualiteit,
„ als Zijn Ed. zal oordeelen te ftrekken tot

„ het

„ het meeste nut der Compagnie; in hoop dat
„ gelukkiger tijden Hoogstdezelve eerlang in
„ staat mogen stellen om hem het zoo wel be-
„ gonnen werk der redressen op *Banda* te doen
„ voltooien; in welken gevalle, tot eene ver-
„ dere blijk van het genoegen van welgemelde
„ Hunne Hoog-Edelhedens, aan hem wordt
„ toegezegd, zoo als bij dezen geschied, de
„ effective qualiteit van Gouverneur." —

Niettegenstaande welke loffelijke vrijspraak van Heeren Commisarissen Generaal, het goed gedrag van den gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ echter door zeer taxatoire gezegdens en schriftuuren, bij sommige lieden wierdt gecontradiceert; en Commisarissen Generaal wel speciaal onderricht zijnde dat de geweezen Fiscaal van *Banda* VAN EYK, welke onlangs te *Batavia* was aangekomen, zich bij verscheidene gelegenheden openlijk had uitgelaten, als of het Gouvernement van *Banda* door den geweezen Gezaghebber aldaar VAN BOECKHOLTZ, op eene schandelijke wijze aan de Engelschen zoude zijn overgegeeven, en dat hij in staat zoude zijn om zulks aan te toonen, (welke gezegdens hij op de expresse afvrage van den Heer Gouverneur Generaal ten sterksten had staande gehouden;) — zo vonden Hoogstdezelve goed, bij Missive van den 18 December 1797. de Hooge Re-

Regeering aan te ſchrijven: „ om van denzelven „ VAN EYK te requireeren, dat hij binnen den „ tijd van veertien dagen pertinentelijk en in „ geſchrifte zoude hebben op te geven, alles wat „ hem dien aangaande bekend was, met de no- „ dige bewijzen, of die hij in ſtaat zoude zijn „ te produceeren, geſterkt; ten einde vervol- „ gens door Commisſarisſen Generaal daar om- „ trent nader te worden gedisponeerd."

In conformité waar van, gemelde ſchriftelijke opgave in voegen voorzegd, door de Hooge Regeering van den gewezen Fiscaal te *Banda* VAN EYK, zijnde gerequireerd, en door dezen geëxhibeerd, zo wierdt dezelve bij Misſive van den 23 February 1798. door de Hooge Regeering aan Commisſarisſen Generaal ingezonden.

Waarop dan zijnde gedelibereerd, zo wierdt bij Reſolutie van den 3 Maart 1798. bij Commisſarisſen Generaal goedgevonden en verſtaan: „ Dat ten overvloede, uit de voorſchreevene „ ſchriftuuren de voornaamſte poincten van re- „ marque omtrent de defenſie van *Banda* in de „ maand Maart 1796, en hetgeen verder bij die „ gelegenheid aldaar is voorgevallen, zullen „ worden uitgetrokken, en bij Extract dezes ter „ hand geſteld aan den als toen zig te *Batavia* „ bevindende gewezen Secunde te *Banda*, AL- „ BERTUS HENRICUS VEUGE, ten einde de „ Com-

„ Commisfarisfen Generaal ten fpoedigften te
„ dienen van Secreet Bericht, op den eed in
„ den aanvang zijner bediening gedaan, wat hem
„ daar van bekend was, en hoedanig dezelve
„ remarques bij hem wierden befchouwd."

En welke poincten van remarque aan den Ondergeteekenden, uit comparatie der ftukken, zijn gebleeken, bij Commisfarisfen Generaal te zijn geformeerd, niet alleen uit het fchriftuur van den geweezen Fiscaal VAN EYK, maar tevens uit een ander gefchrift van denzelven ftempel van zekeren ELIAS MAZEL, gewezen Secretaris der Policie te *Banda*, zo dat deeze poincten van remarque kunnen geconfidereerd worden als het *fort* en de kern, van al het geen de vereenigde pogingen van deze ftoute befchuldigers tot bezwaar van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ hebben kunnen te berde brengen.

Zijnde de aanmerkingen van den Burger DIRK VAN HOGENDORP, over de overgave van *Banda* aan den Vijand, reeds ingevolge Misfive aan de Hooge Regeering van den 30 November 1796, bij Commisfarisfen Generaal befchouwd als van te weinig foliditeit, om eenige verantwoording van VAN BOECKHOLTZ, of bijzondere difpofitie van hun kant te requireeren; latende Commisfarisfen Generaal het bij deze Misfive aan de

Hoo-

Hooge Regeering geheel over, om daar omtrend zodanig te disponeeren als Zijlieden zouden oordeelen te behoren; en zijnde het daar en boven aan den Ondergetekenden niet voorgekomen, dat in dit geschrift van VAN HOGENDORP eenige reproche tegens VAN BOECKHOLTZ wordt aangevoerd, welke niet stouter of grover door VAN EIJK, of MAZEL is voor den dag gebragt.

Deeze poincten van bezwaar dan zijnde ter hand gesteld aan den gewezen Secunde te *Banda* VEUGE en door deezen zeer satisfactoir voor VAN BOECKHOLTZ bij Missive van den 31. Maart 1798. aan Commissarissen Generaal daar op zijnde bericht, — zo schreeven Commissarissen Generaal na deeze bekomene elucidatiën eene Missive aan de Hooge Regeering in dato den 6. April 1798; daar bij te kennen gevende, na het ongegronde en hatelijke der beschuldiging te hebben aangetoond, „ dat naar Hun inzien deeze onbe-
„ wezen stellingen en aantijgingen geen de minste
„ twijffel behoorden te verspreiden over de juist-
„ heid en rechtvaardigheid der beoordeeling, door
„ de Hooge Regeering, na rijpe examinatie van
„ zaaken en op behoorlijke bewijzen gedaan,
„ over het gedrag door meergemelden VAN
„ BOECKHOLTZ in en bij de defensie van
„ *Banda* gehouden, nog over de billijkheid der
„ dispositien, welke Zijlieden, gelijkerwijs na

„ een volledig onderzoek en naar aanleiding van
„ de conſideratien der Hooge Regeering, bij
„ aanſchrijven van den 3. September 1796, daar
„ omtrent hadden genomen; keurende daar en
„ boven, onder allegatie van zeer gewigtige re-
„ denen en motiven, ten ſterkſten af het gedrag
„ door den gewezen Bandaſchen Fiscaal VAN
„ EIJK in dezen gehouden, en gelastende hem
„ om bij vervolg zig wel zorgvuldiglijk voor
„ diergelijke te wagten, op poene van ernstiger
„ correctie; voorts de Hooge Regeering gelas-
„ tende, om in zelver voege Hun ongenoegen te
„ betuigen aan den geweezen Secretaris van Po-
„ licie te *Banda* ELIAS MAZEL, wegens het
„ divulgeeren van zijn bovengemeld Schriftuur,
„ met recommendatie om zig insgelijks bij ver-
„ volg van eene diergelijke handelwijze zorg-
„ vuldig te wagten. ”

Inmiddels was ook reeds op den 16. Maart 1798. door den Oudgezaghebber VAN BOECK-HOLTZ bij Commisſarisſen Generaal een adres gedaan, houdende in ſubſtantie: „ dat de gewe-
„ zen Fiscaal van *Banda* C. A. VAN EIJK veele pa-
„ pieren had overgegeven, waarin op eene kwaad-
„ aartige en lasterlijke wijze wierd voorgedragen
„ als of'er eenige ſlegte directie in de defenſie van
„ *Banda* had plaats gehad; dat deeze Papieren
„ aanleiding hadden gegeven, dat ſommige perſo-
„ nen,

„ nen, die, noch de omſtandigheden, noch den ſtaat
„ van defenſie van *Banda* kenden, in het denk-
„ beeld waren geraakt, als of 'er wezentlijk eenige
„ kwade trouw bij de defenſie had plaats gehad;
„ dat hij Suppliant zich wel alleen op de recht-
„ vaardigheid zijner zaak, en op de billijke uit-
„ ſpraak bereids daar in gedaan, zoude kunnen
„ verlaten, doch zich echter door dien verre-
„ gaanden blaam zodanig vond getroffen, dat hij
„ het van zijn plicht rekende eerbiedig te ver-
„ zoeken, dat de voorſchreevene ſchriftuuren
„ van meergemelden VAN EIJK aan hem mogten
„ worden afgegeven; ten einde op zodanige
„ poincten, waar bij de ſchrijver eene verkeer-
„ de uitlegging tragt te geven aan zijne gehoudene
„ directie, of die zulks anderzins zouden mo-
„ gen behoeven, de nodige elucidatiën te kun-
„ nen geven. "

Waar op gedelibereerd, en in achting genomen zijnde: „ dat voorſchreevene ſchriftuuren,
„ bij Commisſariſſen Generaal wel geenzins
„ wierden beſchouwd van dien aart, dat voor-
„ noemde VAN BOECKHOLTZ zich op derzel-
„ ver inhoud zoude behoeven of behooren te
„ verantwoorden, doch dat echter het verzoek
„ van den ſuppliant, als uit eene pligtmatige
„ zugt tot conſervatie van zijne eer en goede
„ naam voortſpruijtende, allezins billijk was

 „ en

„ en gepast; en dien ten gevolge zijnde ver-
„ ſtaan, dat aan meergemelden VAN BOECK-
„ HOLTZ extract uit het ſchriftuur van denzel-
„ ven VAN EIJK, met diens bijlagen, voor zo
„ ver dezelve betreffen de defenſie van *Banda*,
„ zoude worden afgegeeven, mitsgaders van het
„ daar bij aangehaalde ſchriftuur van den Secre-
„ taris van Policie te *Banda* ELIAS MAZEL,
„ met vrijheid, om op zodanige poinćten, waar
„ bij hij bevinden zoude dat de Schrijvers ge-
„ tracht hadden, zijne daden en bedoelingen in
„ een verkeerd daglicht te plaatſen, aan Commis-
„ ſarisſen Generaal de nodige elucidatien te ſup-
„ pediteeren; " — zo had zulks ten gevolge,
dat meergemelde VAN BOECKHOLTZ zich op
den 29. October 1798. wederom bij misſive aan
Commisſarisſen Generaal addresſeerde, daar bij
eenige details van den ſtaat van defenſie van
Banda opgevende, en tevens daar bij, tot nadere
elucidatie van Commisſarisſen Generaal en tot
zijne eigene justificatie, overleggende verſcheide-
ne ſtukken, als *voor eerst*, eene beantwoording
van de ſchriftuuren van VAN EIJK en van MA-
ZEL, beneevens eenige Copie-Reſolutien en
verklaringen dienende tot deſtructie van het daar
bij gepoſeerde; *vervolgens* een replicq op aan-
merkingen van den Heer VAN HOGENDORP,
welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ
giste

giste dat wel onder het oog van Commisfarisfen Generaal en nog verder konden zijn gekomen; *wijders* eenige lijsten van het getal der Forten en Batterijen resorteerende onder het geheele Gouvernement van *Banda*, van derzelver getal en onderlinge distantie op *Neïra*, de *Goenong Api* en het voorland van *Lonthoir*, en van het getal en de zwaarte van het geschut, 't welk op ieder van dezelve geplaatst was; en *eindelijk* een pièçe, welke als van het grootst belang in deze materie moet worden beschouwd: *Bedenkingen*, namentlijk, *omtrent den staat van defensie der Provintie* Banda *in 't algemeen*, *en in het bijzonder die van het Eiland* Neïra, *waar op de Hoofdplaats is gelegen*; *door de Heeren* J. O. VAILLANT, C. A. VERHEULL, *en* J. S. L. GRAVESTEIN, *Lt. Colonellen ten dienste van Hare Hoog Mogende en Commisfarisfen van wegen dezelve in Indien in den Jaare* 1791.

Ondertusschen na dat deze zaak, invoege voorschreeven, in Indiën was afgehandeld, waren alhier bij het voormalig Committé tot de Oost-Indische zaaken, van meer dan éene zijde, ongunstige informatien omtrent den gewezen Gezaghebber van *Banda* ingekomen, en wel bijzonder eene rechtstreeksche beschuldiging door den Resident van *Sourabaija* VAN HOGENDORP, (bestaande echter, zo ver het den Ondergetekenden

heeft kunnen geblijken, blootelijk in zijne meergemelde aanteekeningen omtrent de overgave van deze Colonie;) welke ongunstige informatien aanleiding gaven tot het aanschrijven van voormeld Committé in dato den 9. Mai 1799. en 23. Maart 1800. aan de Hooge Regeering ingezonden, waar van den inhoud Ulieden genoegzaam bekend is, en ten gevolge waar van de geweezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ wierd geprivéerd van het effect van zodanige uitspraak, als op den 30. Augustus 1796, in Rade van Indië in zijne zaak was gevallen; alsmeede van alle verdere dispositien, welke Commisarisfen Generaal bij Resolutie van den 3. September daar aan volgende ten zijnen faveure hadden genomen; heen ter tijd hij zich op eene voldoende wijze en tot genoegen van voorschreeven Committé zoude hebben verantwoord; wordende omtrent het een en ander van de Hooge Regeering gerequireerd nader bericht en elucidatiën.

Zo als daar op bij missive van Generaal en Raden van den 29. Julij 1800, dan ook bericht wierd in dezer voege: „ dat de order vervat in „ de aanschrijving van het Committé van den „ 9. Mai 1799, inzonderheid applicabel was ge„ maakt tot den gewezen Gezaghebber van *Ban„ da* VAN BOECKHOLTZ, die zedert hij in „ 1797. in Commissie naar *Banjermassing* was

„ ge-

„ gebruikt geweest, in geen dienst meer was
„ geëmploijeerd geworden; schoon hij ook die
„ Commissie tot bijzonder genoegen van Com-
„ missarissen Generaal en van de Hooge Regee-
„ ring had volbragt, en ook ander nut van de-
„ zelve zou kunnen worden getrokken; — dat zij
„ Generaal en Raden echter betuigen moes-
„ ten onkundig te zijn, waarin de ongunsti-
„ tige informatiën bestonden, welke van meer
„ dan éene zijde tegens gemelden VAN BOECK-
„ HOLTZ zouden zijn ingekomen; — dat het hen
„ dus ook niet wel doenlijk was conform het
„ verlangen van het Committé dienaangaande
„ eenige elucidatien te kunnen geven; — en be-
„ trekkelijk de regtstreeksche beschuldiging, die
„ door den geweezen Gezaghebber te *Soura-*
„ *baija* VAN HOGENDORP tegens denzelven
„ was ingebragt, konden zij eenlijk avanceeren,
„ dat aldaar een gelijk papier onder de gemeen-
„ te had gerouleerd, als zijlieden presumeerden
„ zodanige beschuldiging tegens hem te heb-
„ ben ingehouden; dan dat zij toen vermeend
„ hadden, daar op geene reflectie te mogen slaan,
„ uit hoofde het zelve te veele kenmerken droeg
„ van eene verregaande eenzijdigheid; en uit de
„ pen was voortgevloeid van iemand, die geene
„ de minste locaale kennis bezat van *Banda.*"

Inmiddels wierd ook reeds op den 30. Junij

1800. door Mr. REINHARD CARP, als zijnde gechargeerd met de zaaken van den gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, bij den Raad der Asiatische Bezittingen eene Missive of Memorie van deszelfs principaal ingediend, houdende eene verantwoording van gemelden VAN BOECKHOLTZ aan den Raad, en strekkende ten verzoeke, „ dat ten zijnen opzigte mogt worden opgeheven de aanschrijving van het voormalig Committé, waar bij in den dienst der „ Maatschappij inëmploijabel waren verklaard, „ de bedienden die van veroverde plaatsen overkwamen, voor en al eer zij zich behoorlijk „ wegens de overgave van die bezittingen zouden hebben verantwoord; " waar op bij Resolutie van den 28. Augustus 1800. door den Raad in diervoege wierd gedisponeerd; „ dat de zaak „ van F. VAN BOECKHOLTZ zoude worden „ gehouden in advis, tot tijd en wijle deszelfs „ gedrag bij de overgave van *Banda* nader zoude „ zijn geëxamineerd; " — waar op door denzelven Mr. REINHARD CARP in zijne qualiteit als voren, wederom bij den Raad zijnde gerequestreerd, ten fine van eene spoedige afdoening dezer zaak, zoo wierd dezelve bij Resolutie van den 26. Januarij 1801. gesteld in handen van het *Departement tot de Indische zaaken* om te dienen van consideratien en advis.

En

En hier mede dan, hoe langwijlig zulks ook moge schijnen, acht echter de Ondergetekende zo kort en succinct als in eene vrij diffuse en met onderscheidene incidenten vervulde materie, mogelijk was, Ulieden een preälabel verslag te hebben gedaan van deszelfs afloop en tegenwoordigen staat, zo als die uit de differente stukken daar toe betrekkelijk kan worden opgemaakt, om thans te kunnen treden tot eene meer rechtstreeksche behandeling van dat geene, het welk hem bij Uwlieder requisitie van den 24. Julij ll. is opgedragen.

Waar toe dan overgaande, zo zal de Ondergetekende *in de eerste plaats* in consideratie neemen: *of na onpartijdig examen der bovengementioneerde stukken, eenig blijk van slegte trouw of zulke verregaande nalatigheid in het gedrag van den gewezen Gezaghebber* VAN BOECKHOLTZ *bij de overgave van* Banda *aan den Vijand, voorhanden zij, dat daar uit actie tegen hem zoude kunnen geboren worden?*"

En daar het den Ondergetekenden is voorgekomen, dat de gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ bij de overgave deezer Colonie aan den Vijand, door slegte trouw of nalatigheid op zeer verschillende wijzen zoude hebben kunnen misdrijven, en wel voornamentlijk, of in de *praeparatifs tot de defensie*, of in *de defensie zelve*,

of in *de wijze van overgave*, dat is, in de Capitulatie; — zo zal de Ondergetekende het gedrag van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, uit deze drie verschillende oogpoincten beschouwd, in dezen tot een poinct van onderzoek stellen.

I. Wat dan het eerste betreft, *de preparatifs* namelijk *tot de defensie*, zo zal het de vraag zijn, of VAN BOECKHOLTZ, in achting genomen zijnde den tijd, welke hij daar toe konde besteeden, en de verdere middelen welke hij daar toe in handen had, werkelijk, door het aanleggen van batterijen, daar ter plaatse waar zulks vereischt wierd; door het repareeren der reeds exteerende, die van nut waren; door het plaatsen van geschut op dezelve; door het geeven der nodige orders om het zelve met effect te doen werken; door het vermeerderen en oeffenen zijner manschap, naar gelang van omstandigheden; — dat geene heeft gepraesteerd, het welke naar recht en billijkheid van hem konde worden gevorderd, om de hem toebetrouwde Colonie, in een' kragtdadigen staat van tegenweer te stellen.

Dan, daar het ter beoordeeling van dit poinct zo wel, als van deze geheele materie, niet alleen aankomt, op eene bloote kennis van het geen door VAN BOECKHOLTZ verrigt is, maar veel meer, gelijk het een ieder moet in het oog lopen, op zodanige locaale en militaire kundigheden,

heden, als waar door men over de gepastheid en nuttigheid van het door VAN BOECKHOLTZ verrichtte eerst in staat kan zijn te beslisfen, zo wil de Ondergetekende niet ontveinfen met bijzonder genoegen onder de hem ter hand geftelde ftukken te hebben gevonden de *Bedenkingen van de militaire Commisfie van de Heeren* VERHEULL, VAILLANT *en* GRAVESTEIN, *over den ftaat van defenfie van de Provincie Banda, en deszelfs Hoofdplaats Neïra;* want daar bij deeze *Bedenkingen* niet alleen wordt opgegeeven de actueele ftaat van defenfie der Colonie ten tijde van deze Commisfie, maar tevens een plan, waarna dezelve bij eenen eventueelen vijandlijken aanval zoude behoren te worden verbeterd; — zo wierd door deeze pièçe, voortgevloeid uit de boezem eener Commisfie, wiens gezag en onpartijdigheid in deeze materie buiten het bereik ftaat van alle contradictie, den Ondergeteekenden, als 't ware, een leidraad in de hand gegeeven, welke hij met volkomen veiligheid konde volgen, in het onderzoeken en beoordeelen der verrichtingen van VAN BOECKHOLTZ in dezen, en waar na hij tevens het gegronde of ongegronde der tegens hem ingebragte befchuldigingen gemakkelijk konde opfpooren.

Gaarne zoude de Ondergetekende gewenscht hebben bij dezen Notuler der Militaire Commisfie

ſie te hebben kunnen voegen een Kaart van defenſie van *Banda*, met aanwijzing der Batterijen, zo als dezelve, onder andere ſtukken, tot zijne verantwoording, door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op den 12. Auguſtus 1796. aan Gouverneur en Raden van Indie is overgegeven, en waaruit men dus met één opſlag van het oog zoude hebben kunnen zien, in hoe verre hij zich naar de denkbeelden van meergemelde Commisſie hadde gedragen.

Het gemis van deeze Kaart, onder de ſtukken niet ervindelijk, zou men te vergeefsch trachten te ſuppleeren door de kaarten van het Gouvernement *Banda*, bij den Raad voor handen, daar dezelve, als merkelijk defectueus en onvolledig moeten worden beſchouwd; — op de volledigſte van dezelve, (welke de Ondergetekende de eer heeft hier nevens te exhibeeren,) vindt men zelfs de naamen niet der drie Canaalen waar door de Rheede van *Neïra* moet worden bevaren; zo dat men zich te vergeefsch op dezelve zou zoeken te oriënteren, wanneer in de ſtukken van een *Zonnegat* of van een *Lonthoirsch Canaal* wordt melding gemaakt, veel min vindt men op dezelve de onderlinge ligging der *Bandaſche Eilanden* naauwkeurig getekend, noch ook de waare richting van het *Oliansche Canaal*; waar van echter de bevaarbaarheid in de weſtelijke mous-

ſons

fons iets afdoet, om den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in zijn gedrag te culpeeren of te disculpeeren; en daar en boven is het beſtek van dezelve zo klein, dat men met geene mogelijkheid de poſitie der differente Forten en Batterijën, die alleen op *Neïra*, de *Goenong Api* en *Lonthoir* niet minder dan twintig in getal waren, zoude kunnen uitvondig maken.

De Ondergetekende zou zig derhalven hebben moeten vergenoegen met het geen hij omtrent de ligging der *Bandaſche Eilanden*, de verdeeling der Sterktens en Batterijën op dezelve, en de Canalen en Baaijen die hen van elkander ſcheiden, en waar door de Hoofdplaats toeganglijk is, uit de ſtukken en papieren tot deze zaak gehoorende, hoogstwaarſchijnlijk hadde kunnen opmaken, zo hem niet in het werk van den Heer VALENTYN, *Oud en Nieuw Oost Indië* III. *D.* II. *Stuk*, eene Kaart van deeze Eilanden was voorgekomen, welke hij als zeer dienſtig in dezen, de vrijheid neemt, hier bij tot Uwlieder elucidatie overteleggen.

Want de Ondergetekende uit de ſtukken zelve hebbende nagegaan, hoe de vijandelijke vloot op de kusten dezer Colonie verſchijnende, van onder de Eilanden *Rhun* en *Ay*, rechtſtreeks cours hieldt op het Gat van *Lonthoir*, en vervolgens het zelve niet durvende aandoen, zich N. W. om de *Goenong Api*, begaf naar het

Zon-

Zonnegat, waar op zij eene vrugtelooſe attacque hebbende ondernomen, zich verders voor de wind liet afzakken naar *Neïra's* agterland, waar zij de troupes aan land zettede, en zo doende kwam voor het *Cilamſche Gat*, wanneer de wind tegens de regels der mouſons lopende naar het N. O., de vijandelijke vloot dit Canaal voor de wind binnen liep; — zo vond de Ondergetekende deze *poſita*, bij inſpectie der Kaart van VALENTYN, zodanig klaar en begrijpelijk gemaakt, dat hem geen de minſte twijffel konde overblijven, omtrent de waarheid en naauwkeurigheid, waar meede de differente Canaalen en de ligging der Eilanden, op dezelve geteekend is.

En deeze ligging der Eilanden met de richting der Canaalen ééns zijnde bepaald, en uit de ſtukken verder genoegzaam conſteerende, welke verſterkingen tot defenſie van ieder dier Canaalen, 't zij op *Neïra*, de *Goenong Api*, of *Lonthoir* waren opgeworpen, — heeft de Ondergeteekende vermeend, daar het beſtek der Kaart zulks toeliet, met vrij groote zekerheid op dezelve te kunnen aanwijzen, de voornaamſte werken, waar door de Gouverneur VAN BOECKHOLTZ getracht heeft deeze Colonie in ſtaat van tegenweer te brengen; gelijk daar toe dan dienen zal de korte tabelle *ſub litteris a. b. c. &c.*, in margine van de gemelde Kaart geplaatst.

En

En door deeze kaart dan, zo veel mogelijk, hebbende gesuppleert 't geen tot de locaale kennis nodig was, zo zal de Ondergetekende thans voortgaan om, naar aanleiding van de *Bedenkingen der Militaire Commissie*, te onderzoeken, of VAN BOECKHOLTZ in de preparatifs tot de defensie, naar eed en plicht, wat in zijn vermogen was hebbe aangewend, dan wel of in dit opzicht eenig blijk van slegte trouw of verregaande nalatigheid in zijn gedrag voorhanden zij?

De Militaire Commisie nu wil §. 1. van hare *Bedenkingen*, dat men het Gouvernement *Banda* met betrekking tot den staat van deszelfs defensie in dricën verdeele, als:

Eerstelijk, in zo verre dezelve *de Zuid-Ooster* en *Zuid-Wester Eilanden* betreft.

Ten tweeden, in die van de nabij *Neïra* gelegene Eilanden *Lonthoir*, *Goenong Api*, *Poelo Ay*, *Rhun* & *Rosingain*.

Ten derden, in die van het Eiland *Neïra* of *de Hoofd-plaats*.

Wat aangaat het eerste point, zoo komen de afgelegene *Zuid-ooster* en *Zuid-wester Eilanden* in deezen in geen aanschouw, als voor zoo verre dezelve niet geheel buiten opzigt hebbende kunnen worden gelaten, derzelver bezetting noodwendig heeft moeten strekken tot vermindering der manschap, welke tot versterking

der

der Hoofdplaats en de daar om liggende Eilanden anderzins hadden kunnen worden geëmploijeerd.

Met betrekking tot het tweede point is de Commisfie van gevoelen §. 2.: dat *Rofingain* een Buiten-Post is, waar van de posfesfie niet kan worden behouden, dan door de geen die meester van de Hoofd-plaats is, het welk ook teegen geene attacque van eene Europeefche Natie zoude kunnen verdedigd worden, en waarop men zig derhalven flegts behoorde te kunnen handhaven tegens de invafiën van inlandfche zwervende rovers, indien deze onderneemen mogten om de daar geplaatfte banditen in vrijheid te ftellen.

Conform welke intentie der Militaire Commisfie de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in zijne marginale aanteekeningen opgeeft, dat de bezetting van *Rofingain* is afgenomen, en dat aldaar niet meer zijn gelaten dan twee à drie oude caducque lieden om de vlag te heisfen en posfesfie te houden; 't welk echter moet geschied zijn na den eerften Maart 1796. dewijl 't den Ondergetekenden uit de maandelijkfche lijst der fterkte van de Infanterie van dien datum gebleken is, dat als toen nog de bezetting van die post beftond uit agt man, welke echter waarfchijnlijk op drie invalides zijn gereduceerd, op

den-

denzelfden tijd dat de banditen, waar van *Rosingain* een receptable plagt te wezen, van die plaats zijn geremoveert, en op *Neïra* overgebragt om tot het vervoeren van 't canon en andere militaire diensten te worden geëmploijeerd; blijkens de *Bandasche* aanteekeningen en het berigt van den Secunde VEUGE. Weshalven de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, met betrekking tot *Rosingain*, moet worden gerekend volkomen aan het plan van de Militaire Commissie te hebben voldaan, gelijk meede omtrent *Poelo Rhun*, 't welk de Militaire Commissie, als reeds sedert lang verlaten zijnde, met stilzwijgen voorbij gaat.

Aangaande *Poelo Aij* wordt door de Commissie aangemerkt, §§. 4, 5, 6. en 7. van haare *Bedenkingen*, dat het Casteel *Revensie* op het zelve, eene kleine vijfhoek is, niet bestand tegen attacques van Europeërs, en 't welk tot desselfs defensie meerder manschappen vereischt, dan men (in 't oog houdende het zwakke Guarnisoen voor de Provincie *Banda*,) derwaarts zoude kunnen detacheeren, doch 't welk nog in een vrij goeden staat zijnde echter diende te worden geconserveerd, tot afweering eener inlandsche stroperij.

Dit Fort dus, naar inzien der Militaire Commissie, moetende worden geconserveerd, zo kan zeker de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ

niet worden gehouden deze intentie te zijn te buiten gegaan, door op het zelve te plaatzen eene bezetting van vier Artilleristen en twee en twintig man Infanterij, waar van ook nog een klein gedeelte op *Poelo Rhun* zal zijn gedetacheerd geweest, blijkens de maandelijkſche lijst van den 1. Maart 1796; te meer daar het eiland *Aij*, een der vrugtbaarſten der *Bandaſche* eilanden, en een rijken oogst van ſpeeerijen opleverende, bij eene totale verlating waarſchijnlijk in het geval zoude zijn gebragt, om, of door een ſtroopende partij te worden vernield, of door eene enkele ſchuit vijandelijk volk, welke reeds bij de eerſte apparitie van een Engelsch Schip in de maand Februarij 1796, aldaar tenteerde aan wal te komen, te worden weggenomen; waar door dan ook een aanzienlijk getal nuttige ingezetenen, verdeeld op niet minder dan zeventien Perken, terſtond zoude zijn gepriveerd van die protectie voor hunne perſoonen en eigendommen, welke geen Gouvernement zijnen ingezetenen, behalven *in caſu extremae neceſſitatis*, vermag te onthouden; waarom dan ook de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op goede gronden kan hebben geoordeeld, op ſpeciaal verzoek der Perkeniers daar toe aan hem gedaan, voorſchreeven militair Commando aen deeze plaats te kunnen en te moeten accordeeren.

Schoon

Schoon de Ondergetekende van den anderen kant niet wil ontveinsen, dat een genie, meer geheel militair en de burgerlijke plichten minder hoog schattende, zich ten deezen opzichte mogelijk met meer rigueur zoude hebben vastgehouden aan het geen de Militaire Commissie, §. 5. van haare *Bedenkingen*, voordraagt in deeze woorden: „ Ingevalle van eene attacque op deeze Pro- „ vintie, zoude men dit eiland (te weeten *Poe-* „ *lo Aij*,) als verlooren moeten aanmerken, al- „ thans het zoude als roekeloos moeten geacht „ worden om tot de defensie van het zelve eenig „ volk te willen opofferen, alzo zulks niet dan „ tot nadeel der algemeene Provintie zoude kun- „ nen strekken. "

Dan de Ondergetekende moet herhalen, dat het niet dan in den uitersten nood was, en bij een' werkelijken aanval en dreigend gevaar voor de geheele Provintie, dat de Gezaghebber de bescherming, aan dit gedeelte van zijn Gouvernement, vermogt te onttrekken en deszelfs inwooners geheel aan hun noodlot over te laten; gelijk dan ook in 't vervolg zal blijken, dat het onmiddelijk gevaar voor de *Hoofd-plaats* daar zijnde, de vijandelijke vloot het *Zonnegat* gepasseert zijnde, en eene landing dreigende, de bezetting van *Poelo Aij* met deszelfs Commandant terstond is gerevoceerd.

'Er is dus ook hier geen schijn van slegte trouw in het gedrag van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ te vinden; het zoude zelfs onbillijk zijn denzelven van het ligtst verzuim in deezen te willen beschuldigen, daar toch de Militaire Commissie, schoon het roekeloos achtende deze post tegens een Europeesche macht te willen verdedigen, tevens van oordeel is, dat dezelve tot de door haar opgegeven eindens behoorde te worden geconserveerd, en de aldaar geplaatste manschappen zeker niet meer als toereikend tot die eindens kunnen worden beschouwd, en daarenboven de innerlijke waarde van dit eiland en het speciaal verzoek der Perkeniers genoegzaam aantoonen, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ met de zuiverste inzigten en naar zijn beste weeten heeft gehandelt.

En dit zo zijnde, oordeeld de Ondergetekende, dat alhier zeer applicabel kan gemaakt worden de reflectie van Commisfarisfen Generaal, voorkomende in hunne Misfive aan de Hooge Regeering van den 6. April 1798. „ Dat het " namelijk „ de onredelijkheid zelve zoude zijn, om „ de daaden van Hoofd-gebieders van 's Com„ pagnies bezittingen, wanneer zij geen Ingê„ nieurs of militaire Bevelhebbers tevens van „ profesfie zijn, in diergelijke gevallen te willen „ beoordeelen naar de regels der tot zo een

„ groo-

„ groote trap van volkomenheid gebragte kunst
„ van den Oorlog, daar alles wat men van hun
„ vergen kan hierin beſtaat, dat zij als mannen
„ van eer en na hun beste weeten handelen, zo
„ dat alleen onverſchoonlijke verzuimen, welke
„ zij hadden kunnen voorkomen, na de kennis
„ die zij bezitten, of opzetteljke verwaarloo-
„ zing van plicht, de zodanigen berisping-
„ waardig en ſtraffchuldig kunnen maken."

Van *Poelo Aij* gaat de Militaire Commisſie over tot het eiland *Lonthoir*, waar omtrent §. 8. wordt gepoſeerd, dat het zelve, ſchoon onder de buitenposten kunnende worden geſteld, eene bijzondere aandagt verdiend ten opzigte van deszelfs defenſie, uit hoofde van den invloed, die deze op het behoud der *Hoofd-plaats* moet hebben.

En dezen invloed op het behoud der *Hoofd-plaats*, ſchijnen Commisſarisſen te ſtellen; *voor eerst*, om dat het *Lonthoirſche Cantaal* (de voornaame toegang tot de *Hoofd-plaats*,) is begreepen tusſchen den Noord-westelijken hoek van dit eiland, en de Zuid-zijde van de *Goenong Api*; en, *ten tweede*, om dat onder *Lonthoir*, tusſchen *Combre* en *Bejauw*, een even goede rheede als voor *Neïra* zelve, gevonden wordt, op welke de Schepen buiten 't geſchut van *Neïra* kunnen ankeren, en zich van verſchillende be-

nodigdheden, althans van een' ruimen voorraad van brandhout en water kunnen voorzien; welke rheede dus eene allernadeeligſte omſtandigheid voor de defenſie der *Hoofd-plaats* opleverd, dewijl een Vijand zich van dezelve bedienen kan, om de nodige toebereidſelen tot den aanval te maken, en de bekwaame affland hem in ſtaat ſteld om alle onze beweegingen te kunnen gadeſlaan, en zich van een gunſtig oogenblik te bedienen, ter volvoering van zijne beraamde maatreegelen.

Ingevolge welk voorſtel der Militaire Commisſie de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ het noodzakelijk heeft geoordeeld, om op *Combre* eene batterij van vier ſtukken van 18 pond (de *Nootenburg* genaamd,) te doen opwerpen, om ingeval de Vijand het *Lonthoirſche Canaal* forceerde of een ander Canaal binnen kwam, en zich voor het geſchut van *Neïra* daar heen retireerde, geſtuit te kunnen worden, en verder de oude batterij de *Burgerwagt*, op het westelijk uiteinde van dit eiland tegen over het *Lonthoirſche Canaal* te doen vernieuwen, en zodanig interichten, dat dezelve met zes ſtukken van 18. pond tegenſtand konde bieden.

Waar uit dus ook blijkt dat dezelve zich in de verſterking van dit eiland, niet naar eigendunkelijke plans of verkeerde inzichten, maar ſtipte-

lijk

lijk overeenkomſtig het voorſtel van meergemelde Commisſie heeft gedragen.

Van *Lonthoir* gaat de Commisſie in haare *Bedenkingen* over tot de *Goening Api*, waaromtrent wordt voorgedragen, dat de zich op dit eiland bevindende batterij *Kijk in de Pot*, en aldaar geplaatst ter verdediging van den inkomst door het *Lonthoirſche gat*, door het uitwerpſel van den brandenden berg geheel zijnde gemasqueerd en buiten effect geſteld, dezelve dierhalven ook niet konde geacht worden genoegzaam tot deze oogmerken te kunnen dienen, te meer daar deszelfs circulaire gedaante, een der onvolmaaktſte was tot defenſie van eene pasſage; weshalven het nodig zoude zijn eene andere bekwame batterij op de daar toe best geſchiktſte plaats aan te leggen, welke de Commisſie voorkwam te zijn in de nabijheid van de tegenswoordige, doch zo veel verder na buiten als het terrein zoude toelaten, om vrijer te weezen van' den verbranden hoek; zijnde de Commisſie verder van meening dat het misſchien niet ondoenlijk zoude zijn, althans dat het behoorde geprobeert te worden, om den verbranden hoek zo verre aftedragen dat men weder over dezelve heen konde ſchieten: ter voldoening waar aan de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ alvorens tot het verſterken van de *Goening Api* over te gaan,

door eene Commisſie, heeft laten examineeren of het mogelijk ware dezen hinderenden hoek af te werpen en te ſlechten; dan zulks ondoenlijk zijnde bevonden, en tevens het terrein niet toelatende om eene barterij op te werpen van genoegzame grootte om dit Canaal te kunnen defendeeren zo heeft dezelve geprojecteerd en ook werkelijk ter uitvoer gebragt, het aanleggen van twee batterijen op twee, door het uitwerpſel van den Volcaan, geformeerde hoeken, welke meer naar buiten lagen dan *Kijk in de Pot*, en daar door elkander onderling volkomen konden ſecondeeren, *Batavia* namelijk en *Sibergsburg*, ieder van tien ſtukken, op de eerſte, agt van 12. en twee van 6. pond bals; op de laatſte, agt van 24 en 18. en twee van 6. pond bals; en deze ſtukken met ankers en touwen zijnde om hoog geheven, en dus doende boven op de batterijen gebragt, zo blijkt het dat ook hier de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ alles gedaan heeft wat in zijn vermogen was, en wat met beleid en grooten arbeid gedaan konde worden, om het plan van defenſie van de Militaire Commisſie in werking te brengen.

Waar door dan ook de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, als wordende door de Militaire Commisſie geene verdere voorſlagen tot verſterking van de *Goenong Api* gedaan, ten dezen opzichte

zichte zoude kunnen gehouden worden volkomen plichtmatig te hebben gehandeld, ſchoon hij geene verdere inrichtingen tot verſterking van dit eiland hadde gemaakt: — dan den Ondergetekenden uit de ſtukken zijnde gebleken, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, nog op den 5 Maart 1796. en dus twee dagen voor den vijandelijken aanval, diverſe werken en batterijen hebbende bezigtigd, het hem bij die gelegenheid was voorgekomen, dat de uitſteekende punt van de *Goenong Api*, gelegen tegens over den binnen kant van *Poelo Krakat* en genaamd *Oeloe Weroe*, langs welken het vaarwater van het *Zonnegat* heen loopt, eene ſterke beſchutting voor eenen Vijand opleverde van wegens den inham, die aan deszelfs buiten kant gevonden wordt, en welke van *Neïra* niet konde beſchoten worden, als door een heuvel bedekt zijnde; en dat dezelve dien ten gevolge het project formeerde, om de Post *Frijkeniusburg* van *Poelo Krakat* over te brengen op *Oeloe Weroe*, het welk ook dadelijk geſchiede, met zulk een goed ſucces, dat de beſchuldiger van VAN BOECKHOLTZ, E. MAZEL zelve, heeft moeten erkennen, dat drie dagen daar na bij de Engelſche attacque op het *Zonnegat*, deze batterij meer dan alle andere van effect geweest is, — zo vermeend ook de Ondergetekende bij deze daad van

den gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in het bijzonder Uwlieder attentie te moeten bepalen, daar zij, naar deszelfs inzien, een doorflaand bewijs opleeverd van de goede trouw, waar meede VAN BOECKHOLTZ in het verfterken der Colonie heeft gehandelt; immers was 'er eene neiging bij hem geweest die hem eenigzins van den regel van eed en plicht had kunnen doen afwijken, zo zoude hij die neiging zeker hebben gemanifesteerd dáár, waar hij het *impunement* konde doen, en zonder zijne conduite aan de minste reflectie óf agterdogt bloot te ftellen; want wie zoude VAN BOECKHOLTZ hebben durven verdenken, althans wie zoude hem hebben durven befchuldigen, indien hij had nagelaten eene plaats te verfterken, waar van ook bij de Militaire Commisfie, hoe volledig anders hun plan ook zij, met geen enkel woord gerept wordt?

En VAN BOECKHOLTZ echter door zijn eigen inzien en beleid dit middel van defenfie hebbende daar gefteld, waar van de nuttigheid bij de uitkomst is gebleeken, en 't welk echter de attentie der Militaire Commisfie was ontglipt, — zo herhaald de Ondergetekende dat zulks eene eclatante preuve is van het goed beleid, de eerlijkheid en trouw, waar meede de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ is te werk gegaan, en deze onder-

onderdeelen van zijn Gouvernement in eenen kragtdadigen ſtaat van tegenweer te ſtellen.

Waar bij de Ondergetekende nog, als een ander bewijs van dezelfde natuur, vermeend te kunnen voegen, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op den 6. Maart 1796, van *Poelo Aij* naar *Neïra* deedt opkomen den aldaar als Loots geplaatſten Burger JACOBUS COOTJE, om voor te komen dat de Vijand van *Poelo Aij* meester wordende, hem zoude kunnen noodzaken hun den weg in het Canaal aan te wijzen.

Daar toch onder de menigvuldige en gewigtige bemoeijingen, die bij het in ſtaat van tegenweer ſtellen van eene Colonie, eenen Gezaghebber omringen, een eenvoudige Loots, zeer ligt en in ſchijn zeer onſchuldig, op een buitenpost had kunnen vergeten worden, en dus doende gebruikt, als zodanig een bedekt en duister middel, waar door lieden die ſiniſtre bedoelingen koesterden, veeltijds hunne oogmerken zoeken te bereiken; daar het tevens zeker is dat de Engelſche vloot, zo zij niet reeds van lootſen en wegwijzers op *Ambon* was voorzien geweest, het grootſte nut van zodanig een perſoon zoude hebbe. kunnen trekken.

Van de *Goenong Api*, het laatſte der omliggende eilanden, welke de Heeren van de Militaire Commisſie, in hun plan van defenſie begrijpen

grijpen, gaan dezelve tot een ander hoofdpoint van hunne *Bedenkingen* over, namelijk, tot de defensie van de *Hoofd-plaats* van dit Gouvernement, dat is, van *Neira*, waarom dan ook de Ondergetekende hun voetspoor zal volgen en onderzoeken: welke middelen tot versterking van dit eiland door hen lieden worden voorgeslagen, en in hoe verre dezelve door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zijn werksteilig gemaakt, of door onoverkomelijke zwarigheden, buiten emplooij zijn gelaten.

De Commissie bepaald zich in hare *Bedenkingen* voor eerst tot de Forten *Belgica* en *Nassau*; en na te hebben gezegd, dat *Belgica* wel boven een coup-de-main doch niet tegen een geregelden aanval bestand, en 't *Fort Nassau* zelfs tot geen mediocre defensie in staat kan gereekend worden; zo gaan dezelve voort om de voorname gebreeken van het *Fort Nassau* in detail op te geven, en slaan vervolgens eenige verbeteringen voor, bestaande in het maken van behoorlijke beddingen ter plaatsing van 't geschut, het verhogen en verzwaren der borstweeringen en het verlagen der genouilleres, welke [illegible] den Gezaghebber VAN BOECKHO[illegible] effectueerd.

Zij gaan vervolgens over tot het verhandelen breedvoerig de vices

die in deszelfs conſtructie gevonden worden; melden met een enkel woord een plan van verſterking, hier in beſtaande: om voor alle de Courtines, buitenwerken te projecteeren; urgeeren echter de executie van dit plan niet, maar bepalen zich eindelijk tot eene verbeetering, welke naar hun inzien zoude te brengen zijn aan de defenſie van *Belgica*, en welke hier in te zoeken was, dat men den berg waarop *Belgica* is geleegen, en die, volgens de opgave van de Commisſarisſen zelve, tot aan de trap een hoogte heeft van vier en tagtig voeten (vide §. 37. der *Bedenkingen*,) zo veel het terrein toeliet, glacis-wijze diende af te graven, welke afgraving aller bijzonderst van dienst zoude kunnen zijn, om dat men dan in tijds het inkomen van het *Zonnegat*, en de landing der vaartuijgen, aan het aldaar zeer voordeelig tot dat einde geleegene ſtrand, zoude kunnen ontdekken.

Dan de Ondergetekende had zich hier ſlegts de hoogte van dit Berg-Caſteel, naar de opga-
e Commisſie, voor te ſtellen, en
ten den tijd welke VAN BOECK-
het verſterken van zijn Gouver-
kunnen beſteeden, als hebben-
en 23. December 1795. van *Ba-*
ontfangen om op zijne hoede te
en Europeeſchen vijand, wie het ook
zou-

zoude mogen wezen, met last, daar omtrent de nodige maatregulen te beramen; om overtuigd te zijn, dat het niet onderneemen van deeze operatie geen *culpa ne quidem levisſima* ten laſten van den gewezen Gezaghebber opleverd; te meer, daar deeze flooping van den berg, ingevolge het voorſtel der Militaire Commisſie, voornamelijk zoude dienen, ter verdediging van het *Zonnegat*, en dit canaal door de batterij op *Oeloe Weroe*, en door de batterijen *Boven-* en *Beneden-Zeezigt*, langs het Neïraſche ſtrand, zoo kragtdadig is verſterkt geworden, dat de vijand na eene vergeeffche attacque, van daar is gerepousſeerd.

De leden van de Militaire Commisſie zijn echter van gedagten, dat men zich in alle geval aan de defenſie der Forten *Belgica* en *Naſſau*, tot behoud der Hoofdplaats niet behoorde te bepalen, maar dragen een ander ſijsthema van defenſie voor, 't welk in één woord hier op neer koomt, dat men aan den vijand de landing moet zoeken te betwisten.

Tot dat einde, zeggen dezelve verder, dat alleréerſt vereiſcht wordt, dat men die gedeeltens der ſtranden, welke het voordeeligſt tot de landing geoordeeld worden, door wel ingerichte batterijen, zodanig beveiligd, dat geen Schepen dezelve kunnen naderen, om de landing te beveiligen.

gen. — Met welk succes zulks, ten opzigte van de westerlijke stranden bijlangs het *Zonnegat*, welke als zeer voordeelig tot dat einde bij de Commissie beschouwd wierden, door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ is werkstellig gemaakt, blijkt uit het zo even geremarqueerde.

De Commissie merkt voorts aan, dat het eiland *Neïra* als in twee deelen is gescheiden, waar van het noordelijke, door den *Papenberg* en den *Batoe Pandjang* van het zuidelijke wordt gesepareerd, kunnende men dit laatste gedeelte, door een linie van de hoek van *Batoe Pandjang* tot aan *Casteijn*, welke circa Oost en West zal lopen, als bepaald beschouwen.

Benoorden deeze linie, zegt de Commissie, ontbreekt het veeltijds aan strand, en die weinige plaatzen, welke men tot dat einde zoude kunnen verkiezen, zijn daar toe als zeer ongeschikt aantemerken; doch aan de geheele zuidkant van het eiland en langs den oostwal tot aan *Batoe Pandjang* zijn de stranden zo voordeelig tot het doen van eene landing, dat de [illegible] boven den anderen is te verkiestandigheid dan, zegt de Comat men de stranden bezuiden hreeven linie, zoo wel als die van het eiland, door wel ingongenaakbaar make.

De

De daartoe beſtemde werken, beſtaande in:

1. de zuidelijkſte Polijgone van het *Fort Naſſau*, en het daar voor liggende Hoornwerk,
2. *de Burgerwagt* beöosten hetzelve,
3. de Batterij *de Voorzigtigheid*,

oordeeld de Commisſie zeer ontoereikend; het Hoornwerk van *Naſſau*, zeggen zij, is laag en zonder gragt, het heeft daarenboven geen bedekte weg of voldoend glaçis en men kan dus niet veronderſtellen, dat het eenige reſistentie van aanbelang zal bieden; de *Burgerwagt* beöosten hetzelve, beſchouwen zij als veel te bekrompen om tot het bedoelde einde op eene nadrukkelijke wijze te kunnen medewerken, gelijk ook de batterij *de Voorzigtigheid*, ſchoon veel ruimer, naar hun inzien niet voldoende is ingericht, als hebbende beide deze werken eene circulaire gedaante zeewaards, en zijnde zoo laag van profil, dat dezelve bij verraſſing zouden kunnen genomen worden.

En de Commisſie ſtelt dan op deze gronden voor, dat men in ſteede van de gemelde batterijen, andere behoorde aanteleggen, uit welke eene kragtdadige defenſie konde worden gedaan en welke voor overrompeling beveiligd waren; met bijvoeging van nog een gelijkſoortig werk tuſſchen de *Tik - Tak* en het *Zeehoofd*; [illegible] zij mee-

meenen, dat als zodanige werken door een ervaren Ingenieur wierden aangelegd, dat men dan deze ſtranden beveiligd zoude mogen achten in zo verre, dat de ſcheepen dezelve niet zouden durven naderen.

En overeenkomſtig dit plan van defenſie van de Militaire Commisſie, is het den Ondergetekenden gebleken, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ ook eene batterij van twaalf ſtukken, tot ſoutien van de zuidelijke Polijgone van het *Fort Nasſau* heeft doen aanleggen; doch dat hij *de Burgerwagt* en de batterij *de Voorzigtigheid* flegts heeft laten in gereedheid brengen tot de defenſie, in zo verre zij daartoe naar hunne preſente inrichting waren bereekend, zonder in derzelver plaats, naar het voorſtel der Commisſie, andere meer bekwame werken te hebben opgeworpen, en zonder nog een derde verſterking van denzelfden aart, tuſſchen de *Tik-Tak* en het *Zeehoofd* daar bij gevoegd te hebben. Het zal dus hier bijzonder de vraag zijn, of 'er niet eenige flegte trouw,

aande nalatigheid, in het gedrag

bber VAN BOECKHOLTZ voor

al eer de Ondergetekende over-

verſlag te doen van het geen

t is gebleken, neemt hij de vrij-

doen remarqueeren, dat 'er tot

nog

nog toe, bij den afloop van dit onderzoek geen enkel woord gerept is, van de zwakheid of sterkte der militaire bezetting op *Banda*, noch van de magt en middelen, welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in handen heeft gehad, om een plan van versterking ten uitvoer te brengen, 't welk Gij hem tot dus verre stiptelijk overeenkomstig het voorschrift der Militaire Commissie, hebt zien daar stellen.

De Ondergetekende heeft hier van geene mentie behoeven te maaken, uit hoofde van het volleedige van het geene tot dus verre door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ verrigt is, en hij heeft het voorbedagtelijk niet willen doen, om Uwlieder attentie thans, daar het te pas komt, te sterker op dit point te vestigen.

Want de Ondergetekende durft veilig vraagen of iemand, die tot nog toe de werkzaamheden van VAN BOECKHOLTZ met aandagt heeft nagegaan, wel zoude veronderstellen, dat de Europeesche magt, welke hij onder zich had, niet meer heeft bedraagen dan honderd dertig of honderd veertig man? waarop de Ondergetekende echter na examinatie der stukken, dezelve vermeend te kunnen stellen, na aftrek namelijk der bezetting op de Z. Ooster-Eilanden, en het getal der onbekwamen en Invaliden gereekend zijnde op de helft; waar op de Onderge-

dergetekende vertrouwd, dat het, in conſideratie genomen zijnde de ligging der *Bandaſche* eilanden op ſlechts vier en een halve graaden zuider-breedte, de nabijheid der *Goenong Api*, welke deeze brandende luchtſtreek door zijne zwavelagtige dampen nog meer verpest, en het ſlechte voedſel waarmede de gemeene man zich op deze, voor alles behalven ſpecerijen, onvruchtbaare eilanden moet behelpen, zeer waarſchijnlijk mag worden gecalculeerd; en wanneer men bij deze honderd en dertig Europeanen, dan nog voegd honderd man *Sipaijers*, en nog een bende van vier honderd man, welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in zijne *Bandaſche* aantekeningen heeft gelieven te beſtempelen met den naam van een *Corps de reſerve*, en door welke benaming hij waarſchijnlijk aan zijne beſchuldigers aanleiding gegeeven heeft, om zeer ſterk op de magt en het gebruik van dit Corps te urgeeren, doch 't welk vervolgens, uit de nadere elucidatien van den Heer VAN BOECKHOLTZ en uit de beëedigde depoſitie van den Secunde [illegible] leken, niets anders te zijn dan [illegible]e hoop van zwarte Jongens, [illegible]ſen en Banditen, — zo moet de [illegible] bekennen zich wel te verwonde- [illegible]aghebber VAN BOECKHOLTZ [illegible]d vol elendig en weerloos volk,

zo

zo veel heeft kunnen verrichten, als hij dadelijk heeft gepraesteerd, doch geensints dat hij in het point thans in conſideratie, eenigermate ten agteren is gebleeven.

Want, ſtelt men zich voor hoe het den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ gelukt is, om met een onbezeffelijken arbeid, geſchut van het zwaarſte caliber, door ankers en touwen, tot eene aanzienlijke hoogte te heffen, en, dus doende, de batterijen *Sibergsburg* en *Batavia* tot ſtand te brengen; ſtelt men zich voor hoe hij onvermoeid is werkzaam geweest, tot het verbeeteren der *Burgerwagt* op *Lonthoir;* tot het verſterken van het *Zonnegat* door de batterijen *Frijkeniusburg* op *Oeloe Weroe*, en *Boven-* en *Beneden-Zeezigt* op *Neïra;* hoe hij de rheede bij *Combre* voorzien heeft door de batterij *Nootenburg;* aan het *Fort Nasfau* alle reparatien heeft toegebragt die door de Militaire Commisſie waren voorgeſchreeven, deszelfs zuidelijke polijgone verſterkt door de batterij *de Gouverneur Generaal;* ook de Linie tuſſchen *Batoe Pandjang*, en *Casteijn* niet heeft genegligeerd; uit eigen beleid ook nog twee ligte batterijen ten noorden van deze Linie van *Neïra's* agterland opgeworpen; de aanwezende batterij bij *klein Walinger* en meer anderen in ſtaat geſteld om dienst te kunnen doen; en daar en boven *de Burgerwagt* op *Neïra*, en

de

de batterij *de Voorzigtigheid* niet heeft verwaarloosd, maar in ſtaat geſteld, om zo veel effect te kunnen doen, als men in den ſtaat waar in zij waren, daar van konde verwagten; — zo zoude het in de daad het phijſicq onmogelijke gevorderd zijn, indien men den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ van plichtverzuim of nalatigheid wilde beſchuldigen, uit hoofde dat hij deze laatſte posten, niet door andere meer efficacieuſe werken zoude hebben geremplaceerd.

Te meer nog, wanneer men in conſideratie neemt den korten tijd, welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ tot dit alles heeft kunnen beſteeden; daar toch tuſschen den 25. December 1795, wanneer de last kwam om tegens eenen vijandelijken aanval op zijne hoede te zijn, en den 8. Maart 1796. wanneer de vijandelijke aanval werkelijk plaats had, het tijd verloop niet langer is geweest, dan van twee en een halve maand. — Waar bij nog komt, dat hij alle deze middelen tot defenſie heeft daargeſteld zonder de medewerking van een eenig Ingenieur, terwijl hij

van meer marque onder zich

Capitein van de Infanterie

an de Artillerie; eene om-

leen genoegzaam zoude zijn,

zaghebber in dit opzigt vol-

n, zo er anderzins nog ee-

nige

nige schijn van nalatigheid ware overgebleven. Immers vorderen de leden van de Militaire Commissie in §. 59. van hunne *Bedenkingen* uitdrukkelijk de kundigheden van een ervaren Ingenieur, om die werken aan te leggen, welke zij in plaats van *de Burgerwagt* op *Neira*, en van de batterij *de Voorzigtigheid*, hadden voorgeslagen; en §. 65. zeggen zij nog duidelijker: „ *Alvorens deze onze* „ *bedenkingen te sluiten, moeten wij nog korte-* „ *lijk aanmerken, dat het gebrek aan Inge-* „ *nieurs alhier niet toelaat, om eenige Capi-* „ *tale veranderingen in den loop van deeze ver-* „ *handeling voorgeslagen, te maken, tot men* „ *bequame lieden, ter voltooijing der middelen,* „ *tot het in dezen opgegeven sijsthema zal be-* „ *komen hebben.* " — Doch zonder op dit decisoir argument te willen insteren, zal de Ondergetekende, uit hoofde der eerroovende beschuldigingen welke op dit point tegen den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zijn opgeraapt, nog verder in consideratie nemen, of hij aan zijne werkzaamheden tot versterking der Colonie geene andere richting had behoren te geeven: en of hij de tijd en moeite, aangewend om het *Lonthoirsche Canaal*, het *Zonnegat*, en in 't generaal de westelijke deelen van zijn Gouvernement in staat van tegenweer te stellen, niet in de eerste plaats had moeten besteden, om de oostelijke

en

twee en een halve maand, binnen welke hij alles tot verſterking zijner Colonie moest aanwenden, echter niet toereikend zoude geweest zijn, om deeze manſchappen naar behooren te oeffenen en te disciplineren, — zo komt het den Ondergetekenden voor, dat ook op dit point geene de minſte nalatigheid in het gedrag van den geweezen Gezaghebber voor handen is; en hier mede te kunnen concludeeren, „ dat, raakende de preparatifs „ tot de defenſie, geen blijk van ſlegte trouw „ of zodanige verregaande nalatigheid in het ge„ drag van den geweezen Gezaghebber VAN „ BOECKHOLTZ te vinden is, dat daar uit „ eenige actie tegens hem zou kunnen geboo„ ren worden, maar integendeel, dat, geconſi„ dereerd de tijd welke hij daar toe konde be„ ſteeden, en de middelen welke hij in handen „ had, hij zig in dit opzigt zeer loffelijk heeft „ gekweeten. ”

II. En wel zodanig, dat raakende het tweede point, te weeten *de actueele verdediging*, (waar ndergetekende thans overgaat), de , voor een gedeelte de defenſie zelve maakt. — Want op den 7. Maart 1796. ijke vloot, beſtaande in de Engelſche elke onder *Malacca* hadden gelegen, ervolgends bleeken te zijn, de *Suffolk* *Centurion* van 54. de *Reſiſtance* van 44. de

44. de *Orpheus* van 36. en de *Swift* van 36. ſtukken, met nog twee transport ſchepen en de genomene Brik *Harlingen*, onder bevel van den Esquader Commandeur PETER RAINIER, op de *Bandaſche* kusten verſcheenen zijnde, en des anderen daags 's morgens zijnde genadert, cours houdende op het *Lonthoirſche Canaal*, doch zonder het zelve aan te tasten, zig na het maken van eenige manoeuvres, van voor dat Canaal om het N. W. hebbende begeven naar het *Zonnegat;* zo poſeerd de Ondergetekende, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ door het verſterken van dit Canaal en door zijne ſtricte obſervantie van al het geen door de Militaire Commisſie hiertoe was voorgeſchreeven, dadelijk heeft gepraesteerd, 't geen de Militaire Commisſie §. 18. van haare *Bedenkingen*, projecteert te zullen doen, „ *het Lonthoirſche gat*," namelijk, „ *zodanig te verſterken, dat men veronderſtel-*„ *len mag dat hetzelve door geen ſcheepen zal kun-*„ *nen worden gepaſſeerd.* " Want de Militaire Commisſie oordeelende dat dit het gevolg van hunne geprojecteerde maatregelen zoude moeten zijn, zo vermeend de Ondergetekende ook te mogen ſtellen, dat het niet aandoen van dit Canaal door de vijandelijke vloot, aan niets anders mag worden toegeſchreeven als aan de naauwkeurigheid, waar meede VAN BOECKHOLTZ de voor-

voorgeſtelde middelen van defenſie heeft in exécutie gebragt, en dat dus bij dit Canaal, de verſterking alleen, ſubintreert in plaats van de actueele defenſie, of liever de defenſie zelve heeft uitgemaakt.

De beſchuldiging, welke VAN EYK en MAZEL hier ter plaatſe tegens hunnen geweezen Gezaghebber aanvoeren, uit hoofde van het afzenden van een Protest-brief door den Commandant van *Sibergsburg*, aan den Commandant der Engelſche Vloot, is dus zo ongegrond en onrechtvaardig, dat de Ondergeteekende, daar van geene mentie zoude gemaakt hebben, indien niet de Lieutenant DELMAAR, welke met deze depêches was afgevaardigd, en te gelijk de geheime last had ontvangen, om toetezien, in welken ſtaat de vloot zig bevond, en hoe zij bemand was, bij zijne terug komst eene tijding had medegebragt, welke de Ondergeteekende Ulieden verzoekt te remarqueeren, dat dus reeds op dit oogenblik ter kennisſe kan zijn gekomen van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ.

[illegible] DELMAAR, berichtte namen van den goeden ſtaat en bemandt, maar bragt teffens de droevige [illegible] Pantjalling *de Splinter*, welke [illegible] dertig man troupes, tot ontzet [illegible] was afgezonden, in handen van

den

den vijand was gevallen, en dat het Corps Wurtembergers en alle de Artillerie van *Ambon* zig met voorſchreeven manſchappen aan vijands boord bevonden, om met vereende kragten de Colonie te attacqueeren.

De Gezaghebber wist dus reeds bij 't begin van den aanval, dat hij geen hoop op ontzet konde voeden, en dat zijne reſſources zig bepaalden tot de geringe magt, welke hij onder zig had, en dat, die magt niet meer beſtand zijnde, de overgave der Colonie daar van het noodlottig gevolg zoude moeten weezen.

De Lieutenant DELMAAR bragt tevens mede van boord eene miſsive van den Admiraal RAINIER, een ander van den PRINS VAN ORANGE en een derde van den Gouverneur van *Madras* HOBART, alle tendeerende om den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ onder aanbod van Engelſche Protectie, tot de overgave van zijn Gouvernement te exhorteren; dan, wel verre dat de Gezaghebber aan deeze voorſlagen gehoor zoude verleend hebben, duurde het niet lang, of de vijandlijke Vloot, de *Goenong Api* zijnde rondgezeild, kwam afzakken naar het *Zonnegat*, en wierd aldaar zo nadrukkelijk ontvangen, dat drie Fregatten, die het zelve attacqueerden, na een hevig vuur, en na dat twee ſchepen agter elkander de gladde laag hadden gegeeven, (*vide*

de

de papieren van CORN. DE KLERK *van den* 26 *Mey* 1796 *en* CHRISTIAAN KAROUW *van den* 28 *dito*,)—tot de retraite wierden genoodzaakt; de vijandelijke aanval was op deeze plaats voornamelijk gericht tegens de post *Frykeniusburg*, welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ door eigen beleid op den uithoek van *Oeloe Weroe* had opgeworpen, en het blijkt dus, dat dezelve zig bij het verſterken niet alleen, maar ook bij het verdedigen van dit Canaal volkomen van zijn plicht heeft gekweeten.

Op het oogenblik dat de afgeſlagene Fregatten terug deinsden en zig weder naar de Vloot begaven, ontving men de tijding dat een groot aantal ſchuiten met vijandelijk volk van boord gingen, om eene landing te tenteeren; en men zag de vloot naar *Neïra's* agterland afzakken, waar men kort daar na hevig hoorde ſchieten.

De Gezaghebber liet daarop terſtond orders afgaan aan de Commandanten op *Lonthoir* en *Sibergsburg*, om met al het geen konde gemist worden van hunne Posten, naar *Neïra* optekomen, en detacheerde, zo veel hij konde, om de *Voorzigtigheid* te verſterken, dat is, met andere woorden, om zo veel mogelijk de Zuidelijke en Oostelijke kust van *Neïra*, tot aan *Batoe Pandjang* in veiligheid te brengen.

En welk ander plan van verdeediging zou ook

de

de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op dit oogenblik hebben kunnen arripieeren? — want daar de Militaire Commisie §. 56. van haare *Bedenkingen* had gepoſeert, „ *dat het benoorden* „ *de Linie tuſſchen* Batoe Pandjang *en* Caſteyn, „ *veeltijds aan ſtrand ontbreekt, om aldaar eene* „ *landing te kunnen effectueeren, en dat die wei-* „ *nige plaatſen, welke men tot dat einde zoude* „ *verkiezen, daar toe als zeer ongeſchikt waa-* „ *ren aantemerken*", zo dat op dien grond zelfs geen eenig voorſtel tot verſterking van *Neira's* noordkust door de Militaire Commisie gedaan is, zo kon zeker de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, toen hij de vijandelijke vloot naar het *Cilamſche Canaal* zag ſtevenen en preparatifs tot eene landing maaken, niet anders veronderſtellen, dan dat zij die zouden trachten te effectueeren aan de zuidzijde van voorſz. linie, waar van het ſtrand zo voordeelig tot eene landing is, dat naar voordragt der Militaire Commisie de eene plek niet boven den anderen zoude zijn te verkiezen.

Doch het tegendeel had plaats. A
delijke kust, welke door de Milit
ſie zo ongeſchikt tot eene landing wa
wierd dezelve door de Engelſche V
tueerd; de beide batterijen, welk
hebber aldaar buiten voorſtel der M

misie had g
Commandant
voor, de and
overmagt de
ſlukken verna
met eenige h
tieren voorzi
land was: —
ſten den invlo
op het ſucce
gehad heeft;
daar niet va
geworden, d
om *Banda* k
len, dat deze
ſtige plaats z
en daar door
de zijn behou
bevestigd, d
gemeeſter V
onder preſent
„ tijd na de
„ discourſen,
„ RAINIER
„ ſtij de W
„ Pan jalling
„ gen, hij
„ aangedaan

misſie had geplaatst, wierden bemagtigd; de Commandanten van dezelve kwamen de eene voor, de andere na kennis geeven, dat zij door overmagt der vijanden dezelve verlaaten en de ſtukken vernageld hadden, en dat de vijand reeds met eenige honderd man, met canon en mortietieren voorzien, op verſcheiden plaatſen aangeland was: — en hier ziet men dus ten klaarſten den invloed, welke de verovering van *Ambon* op het ſucces der onderneemingen tegen *Banda* gehad heeft; want was de Engelſche Vloot aldaar niet van manſchappen en lootſen voorzien geworden, die de ſtranden en vaarwaters rondsom *Banda* kundig waren, mag men veilig ſtellen, dat dezelve geene landing op deeze ongunſtige plaats zoude hebben durven onderneemen, en daar door moogelijk de geheele Colonie zoude zijn behouden; gelijk zulks ten ſterkſten wordt bevestigd, door de verklaaring van den Equipagemeeſter VAN DER SLUYS, waarbij dezelve onder preſentatie van eede deponeert, „ eenigen „ tijd na de overgave van *Banda*, onder andere „ discourſen, den Engelſchen Admiraal PETER „ RAINIER te hebben hooren zeggen, dat zo „ hij de Wurtembergers van *Amboina* en de „ Pandjalling van *Macasſar*, niet had gekree„ gen, hij als dan *Banda* niet zoude hebben „ aangedaan of geattacqueerd "; zo als hem

zulks door den Engelſchen tolk CAREL'S, ook in dien zin wierd vertaald; ten bewijze, dat bij de attacque op *Banda* het geluk den vijand gediend en het ongeluk de Compagnie getroffen heeft; en eene ſterke preuve tevens van de goede trouw en eerlijkheid van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ opleeverd; want heeft de vijand zijne landing moeten doen op de daartoe minst geſchikte ſtranden, — heeft hij dien niet kunnen effectueeren, dan met eene hulp, welke hij, tegens alle verwagting, van *Ambon* en *Macaſar* had bekoomen, — zo toont zulks ontegenzeggelijk de denkbeelden, welke hij had, van op alle tot eene landing geſchikte plaatſen, eene kragtdadige defenſie te zullen ontmoeten. —

De gelukte landing bragt immiddels den Gezaghebber niet weinig in het naauwe; de eenigſte hoop welke hij op dit oogenblik met grond konde voeden, was dat de felle ſtroom van het *Cilamſche Canaal* de vijandelijke vloot mogt terug drijven en verſtrooijen, en daar door verhinderen om de landmagt ſoutien te kunnen toebrengen, waar door hij dan ook zijn geheele magt tegens dezelve zoude hebben kunnen emploijeeren; doch ook hier in diende hem het geluk niet; de vijandelijke vloot drong, ondanks den fellen ſtroom, het *Cilamſche gat* binnen;

de

de wind loopt tegens de regels der mousson naar het oosten, en wordt hem dienstbaar in zijne oogmerken; de Gezaghebber vleit zig nog dat het geluk mag keeren, en zoekt den vijand door eene bezending optehouden; een hunner Scheepen nadert intusschen en werpt het anker tegen over *de Voorzigtigheid*; en te gelijkertijd ziet men de vlag op *de Papenberg* neêrhalen, en men ontvangt de tijding dat de vijand reeds bezit van die hoogte genoomen heeft, en de mortieren tegen *Belgica* aanvoert.

Steld men nu op dit oogenblik zig den staat van zaken voor oogen; den vijand in bezit van het geheele noordelijke gedeelte van *Neïra*, 't welk door *de Papenberg* en *de Batoe Pandjang*, van het zuidelijke wordt afgescheiden; door wegwijzers en op *Banda* bekende slaven, welke zij opzettelijk van *Ambon* hadden medegevoerd, geleid, tot op de hoogte van dien berg, welke de Stad, het fort *Belgica*, de linie en het geheele Eiland domineerde; in bezit van dit alles door eene magt van twaalf honderd man, voorzien van alles dat tot belegering en bestorming van een plaats vereischt wordt; hunne vloot gereed om de zwakke post *de Voorzigtigheid* ter zee te attacqueeren, en hunne landmagt in staat om zo dra zij de linie zoude hebben geforceert, dezelve van agteren te overrompelen; — steld men zig daarentegen den Gezaghebber VAN

BOECKHOLTZ voor, aan 't hoofd van een handvol volks, waar van de gedisciplineerde manschappen geen honderd vijftig in getal waren, en die dus naauwlijks een tiende gedeelte uitmaakten van de magt, welke naar inzien der Militaire Commissie vereischt wordt, om dit Eiland eenigen tijd aan den vijand te kunnen betwisten, daar dezelve in hunne *Bedenkingen* gesteld wordt op twaalf of veertien honderd man; en deeze weinige manschappen verspreid op een aantal forten en batterijen, die de Gezaghebber noodzakelijk had moeten bezetten, doch welke door bergen en baaijen van elkander gescheiden, het thans moeijelijk maakten, om zelfs deeze geringe magt op het noodige point te kunnen concentreeren; daar bij, het totaal gebrek aan kundige Officiers; de onmogelijkheid dus voor den Gezaghebber om zijne beveelen naar behooren te doen executeeren; de verwarring die zulks ten gevolge moest hebben; de zwakheid der werken, welke thans nog overbleeven; de linie onvoltooid; het fort *Nassau* zelfs tot geene mediocre defensie bekwaam; *Belgica* gedomineerd door de hoogte waar op reeds de vijand de mortieren tegen het zelve geplant had; — wanneer men nu alle deeze omstandigheden zig gezamentlijk voor oogen stelt, zal men zeker de situatie van den Bevelhebber als ra-

de-

deloos en van de Colonie als hopeloos moeten beſchouwen.

Het eenigſte wat den Gezaghebber op dit oogenblik te doen ſtond, zoude geweest zijn, om alle de buitenposten, de linie, *de Voorzigtigheid*, en andere werken, die op het punt ſtonden van door den vijand te worden afgeſneeden, te abandonneeren, de ſtukken te vernagelen, en met al wat leeven had zig in *Belgica* en *Naſſau* te retireeren; —VAN BOECKHOLTZ had ook reeds de nodige orders daar toe laten afgaan, en was voorneemens de *Chineeſche Campong* en het bovenſte gedeelte der Stad, waar uit de vijand de kasteelen veilig konde beſchieten, te doen in brand ſteeken en het uiterſte te waagen; wanneer op het zelfde oogenblik de Gecommitteerden van de vloot te rug kwamen, en rapport doende van den formidabelen toeſtand, waar in zij dezelve bevonden hadden, den Gezaghebber de onmooglijkheid van het met eenige hoop van ſucces langer te kunnen uithouden, nog ſterker de-

igt dan ook eindelijk den Gezag-
beſluit om liever door eene tijdige
trachten het leeven en de bezittin-
etenen te redden, dan af te wach-
ten dat hij, na eene verdere vrugteloose verdeediging, tot eene onbedongene overgave zoude worden genoodzaakt.

En in dit besluit nu van den geweezen Gezaghebber, genomen op dit tijdstip, vindt de Ondergetekende geen blijk van plichtverzuim of slechte trouw.

1° Om dat de middelen van defensie waren uitgeput, daar toch de kasteelen *Belgica* en *Nassau*, de eenigste retraite welke 'er over was, tot geene verdediging in staat waren; en *Belgica* zelfs, het sterkste deezer twee, in de aanweezende omstandigheden niet boven een *coup-de-main* konde worden gereekend; want gedomineerd door de hoogte, waar op reeds de mortieren tegen het zelve geplaatst waren, — geen plaats hebbende waar het buskruid bomb-vrij konde worden geborgen, — toeganglijk langs drie onderscheidene wegen, en toeganglijk langs steene bruggen, welke door de Militaire Commissie als zeer vicieus worden aangemerkt; — en de vijandelijke magt zig op geen halfuur afstands van het zelve bevindende, — had dit Fort zig, zo het niet bij verrassing genomen wierd, althans bij de eerste geregelde attacque moeten overgeven.

2° Om dat 'er geen hoop op ontzet van volk of levensmiddelen voorhanden was. Want *Amhon*, het naastgeleegen Gouvernement, waar van men anderzins eenigen bijstand had kunnen te gemoet zien, wist men niet alleen

leen, dat reeds in vijands handen was gevallen, maar ook, dat de magt, welke zig daar bevond, in 's vijands dienst was overgegaan en de voorname oorzaak was geworden, welke zijne aanslaagen hier hadden doen gelukken; gelijk men ook reeds bij het begin van den aanval door den Lieutenant DELMAAR de tijding had bekomen, dat de Pantjalling met honderd dertig man hulp-troepen afgezonden door den vijand was bemagtigd.

En 3° om dat de middelen van defensie zijnde uitgeput, en geen vooruitzigt van ontzet daar zijnde, de Ondergetekende zig geene verpligting voor den geweezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ kan voorstellen, om door eene verdere wanhoopige verdediging, de bezittingen van alle, en het leeven van eene meenigte zijner ingezetenen den vijand ten prooij te geven, zonder vooruitzigt van daar door, of aan de Colonie, of aan de Maatschappij, het minste nut te kunnen aanbrengen.

hier mede vermeend de Ondergetekende te concludeeren, „ dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ ook bij de verdediging der Colonie, naar eed en plicht, alles wat in zijn vermogen was, heeft aangewend. "

III. De Ondergetekende zal thans overgaan om in de laatſte plaats nog te onderzoeken of ook in de *Capitulatie* en in de *wijze van overgave*, welke op de gedaane verdediging volgde, eenig blijk van ſlechte trouw of nalatigheid te vinden zij.

Op dit poinct nu is het den Ondergetekenden voorgekomen, dat de opene en onbewimpelde wijze, waar op de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ de onderhandelingen op dit ſtuk, ter preſentie van alle de Leden van den Raad van Policie van *Banda*, en van de voornaamſte ingezetenen dier Colonie heeft aangevangen en geſlooten, al terſtond alle denkbeelden van ſlechte trouw doet verdwijnen; gelijk dan ook in het hoofd der Capitulatie gezegd wordt dat dezelve niet alleen *met den Gezaghebber* VAN BOECKHOLTZ, maar met denzelven *benevens den Raad van Banda* is geſlooten, en ook door de Leden daar van is ondertekend.

En ook zijn de voorwaarden van dezelve den Ondergetekenden wel zo voordeelig voorgeko-
en, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ
ar maate der omſtandigheden waar in hij zig
vond, daar in heeft kunnen berusten.

Want bij art 1. zekerheid verkrijgende voor de
bederen en eigendommen van alle ingezetenen,
o verkreeg men daar door alleen genoeg om
eze Capitulatie te verkiezen, boven eene onbe-
dongene

dongene overgave, welke het gevolg van eene verdere verdeediging zoude geweest zijn. En de Compagnies Dienaars zo politicque als militaire, volgens art. 2. in de waarneeming hunner reſpective bedieningen en qualiteiten kunnende verblijven, zo wierd daar door de Maatſchappij, merkelijk bevoordeeld, indien deze aanblijvende Dienaars deszelfs belangen bij voortduuring wilden ter harte neemen; gelijk althans de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ door de ſecreete Inſtructien, agtergelaten aan den Secunde VEUGE, den ſoldij Boekhouder WATERLOO en den Equipagiemeester VAN DER SLUIJS, daar toe het zijne heeft zoeken te contribueeren.

Het eenigſte wat de Ondergetekende bij deze Capitulatie deedt nadenken, is eene paſſage in deszelfs praemiſſen, waar gezegd word, „ dat „ men (om de daar geallegueerde reedenen,) be„ ſloot *de Engelſche Protectie* aan te neemen. ”

Het geheele denkbeeld nu om *protectie* te bedingen van eenen vijand, kwam den Ondergetekenden vreemd voor, en onbeſtaanbaar; — er Gouverneur VAN BOECKHOLTZ ge- Engelſche protectie aan te neemen in zo als dezelve bij hunne Proclamatie gedragen, zo zoude hij voorzeker nie gehandeld hebben, en nimmer hae zodanig een verdrag door de tegenwoordige Re

geering kunnen worden geäggreëerd, daar het zelve ten haren opzigte als contradictoir en absurd, zo niet laesif zoude moeten worden beschouwd.

Doch bij nadere examinatie is het den Ondergetekenden gebleeken, dat het geheele beding van *protectie* in de Capitulatie, zo als dezelve originneel in de Engelsche taal geconcipieerd en in Copie onder de stukken ervindelijk is, niet wordt gevonden; maar dat men daar, in plaats van de *Engelsche Protectie*, eenvoudig leest: „ THE „ TERMS OFFERED TO US" — *de ons aangebodene voorwaarden;* waar door dan ook de schuld van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ ten dezen opzigte geheel wordt weggenomen.

En hier mede zou de Ondergetekende vermeenen het gedrag van den gewezenen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ bij de overgave van *Banda* genoegsaam te hebben gedetailleerd, om Ulieden eindelijk omtrent de goede of slechte trouw, de activiteit of nalatigheid van denzelven te kunnen visieeren, zo niet de menigvuldige en bittere beschuldigingen, welke tegens denzelven zijn inebragt, vorderden, om ook daar een oogenlik bij stil te staan.

Eene meenigte echter dezer beschuldigingen, ier in bestaande: dat de Gezaghebber zijne magt vijd en zijd zoude hebben verspreid; dat hij het

agter-

agterland van *Neïra* zoude hebben opengelaten; dat hij de landing aldaar, als zeer practicabel had moeten beschouwen; dat hij verzuimd zoude hebben de burgerij met het handgeweer te exerceeren; dat hij het *Cilamsche Canaal* te onrecht voor zulk een moeijelijk vaarwater zoude gehouden hebben; — vertrouwd de Ondergetende na het te vooren gededuceerde, geene verdere oplossing noodig te hebben om 'er de ongerijmdheid van te doen gevoelen.

Andere, hier in bestaande, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ verkleefd zoude geweest zijn aan het voorig bestuur, terwijl het bestond; dat hij den Engelschen Commandant na de overgave der Colonie op een heusche wijze zoude hebben ontfangen; dat hij door het versterken der Colonie alleen zijne verantwoording zoude hebben voorbereid; dat het inwinnen van eenige verklaringen ten zijnen faveur een bewijs zoude zijn van kwade trouw; — reekend de Ondergeteekende alle van dien aart, dat de bloote

noeg is, om Ulieden 'er de onrech

d en hatelijkheid van te doen a

eschuldiging echter, komt 'er voor i

ur van VAN EIJK en van MAZEL

werke naar des Ondergetekendes inzien eene spe

ciale attentie vordert; zij komt hier op neer

da

dat de Vijand van de ſituatie en ſterkte van *Banda* zoude zijn geinformeerd geworden, uit een op *Amboina* door denzelven bekoomen plan, 't welk door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, aan den Heer CORNABÉ was gezonden, en waar in de ligging van alle de nieuws aangelegde batterijen wierdt aangetoond; en dat daaraan preſumtif het verlies der Colonie zoude te wijten zijn, gelijk meede aan de informatie welke de vijand vervolgens ontving met de ter bezorging eener Protest-brief afgezonden *Orangbaij* onder den Lieutenant der Artillerie DELMAAR; 't welk een en ander den vijand zoude hebben doen zien, dat hij het *Lonthoirſche gat*, waar op hij aanhield, moest verlaaten, en een anderen weg kiezen, op het gemelde plan te vinden.

Deeze ſtoute beſchuldiging nu, welke, indien zij waar was, den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ aan de hoogſte misdaad zoude ſchuldig maken, is den Ondergetekenden gebleeken, dat men zonder eenigen ſchijn van bewijs tegens denzelven heeft durven avanceeren; zelfs is 'er in de ſtukken geen blijk te vinden, dat immer zodanig een plan in 's vijands handen zij gevallen, nog waar in de onderrigtingen beſtonden, welke de vijand door den Lieutenant DELMAAR zoude hebben bekoomen; behalven dat, offchoon het factum waar was, de misdaad van dezen ſubalternen

nen Officier als dan nog nimmer tot bezwaar van den Gezaghebber zoude kunnen ſtrekken, zo lang niet is beweezen, dat dezelve daar toe op de eene of andere wijze heeft geconcurreerd.

Het eenigſte wat op dit poinct conſteert, is het verzenden van een plan van de ſterktens van *Banda* aan den Gouverneur van *Amboina* CORNABÉ, doch dit conſteert niet uit eenige bewijzen van den kant van VAN EIJK en MAZEL, maar uit het vrijwillig en open aveu van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zelven, voorkomende in zijne beantwoording van de ſchriftuuren van deeze zijne beſchuldigers.

Doch de reden van deeze handeling, welke hij tevens opgeeft, en hier in beſtaat, om den Gouverneur van *Ambon* door de verſterking, welke hij aan *Banda* had toegebragt, op te wekken om zijn Gouvernement insgelijks in een' gedugten ſtaat van tegenweer te ſtellen, en eene andere omſtandigheid, dat hij, namelijk, dit plan niet in het geheim aan CORNABÉ verzonden heeft, maar deeze daad openlijk aan den Raad van Policie van *Banda* heeft gecommuniceert, gelijk zulks ook door ELIAS MAZEL bij zijne beſchuldiging wordt erkend, — toonen genoegzaam aan dat geene kwaade bedoelingen den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ daar toe hebben gepermoveert.

En

En al ware het dan ook dat men hier van in 't vervolg zonder medewerking van VAN BOECKHOLTZ een kwaad gebruik hadde gemaakt zou hem zulks na recht en billijkheid echter niet kunnen worden geimputeerd.

En dat niet de hatelijke en ongegronde ſuppoſitie van eene door den Lieutenant DELMAAR bekomene informatie, den vijand heeft bewogen om van het *Lonthoirſche Canaal* af te houden, maar dat de gedugte ſtaat van defenſie waar in de Gezaghebber dit vaarwater naar voorſchrift der Militaire Commisſie had gebragt, daar van de reden moet worden gehouden, vertrouwt de Ondergetekende in het te vooren gededuceerde klaarblijkelijk te hebben aangetoond.

Eene andere beſchuldiging is, dat de Gezaghebber alle bekwaame geweeren op de wapenkamer zoude hebben laaten bergen en met onbekwaame laten dienst doen, welke bij de landing ook nog onvoorzien waaren van vuureenen.

Dan, behalven dat het nimmer de plicht van en Gezaghebber kan worden gerekend om in leeze kleine details te treden, zo is het den Ondergetekenden gebleeken, dat bij Reſolutie van ken 1. Maart 1796. drie Gecommitteerdens tot het defenſie weezen waren angeſteld, wien dus ook ſpeciaal de zorg daaromtrent incumbeerde;

en

en dat bovendien, ten tijde der Engelſche landing, in het geheel geene onbekwame geweeren op *Banda* waren, volgens de depoſitie van den Secunde VEUGE op zijn ampts-eed afgelegd.

Eene derde beſchuldiging is betrekkelijk de protest-brieven, waar meede men beweert dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zig niet had behooren te amuſeeren.

Doch hier op reflecteerd de Ondergetekende dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, zelfs bij de attacque van deeze Colonie, nog geene officieele kennis droeg dat deeze Republiek met Engeland in oorlog was, maar ſlechts een algemeenen last had ontfangen om tegens eenen Europeeſchen vijand, wie het mogte zijn, op zijne hoede te weezen, en des noods, geweld met geweld te moeten keeren; dat dus ook door dien algemeenen last, om des noods [illegible] uiken, zagtere middelen om dat [illegible] hem niet waren ontzegd; en [illegible] choon een protest in 't genera[illegible] l maaken bij een vijand, he[illegible] eenig effect konde beſchouwd[illegible] verpelijk geval, dewijl [illegible] vloot zig door aan[illegible] landſche bezittin[illegible] een protest [illegible] een aanbod [illegible]

Eindelijk bevind zig nog onder de ſtukken relatif deeze zaak zeker Extract uit een Journaal, gevonden aan boord van een door de Franſchen genomen Engelsch ſchip, in welk Journaal is aangetekend een particulier geſprek het welk de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ eenige dagen na de overgave van *Banda* zoude gehouden hebben met den Admiraal der Engelſche expeditie RAINIER, daar bij betuigende afkeer van de Franſche factie, en genegenheid om de Engelſchen in eene onderneeming tegens *Batavia* te willen behulpzaam zijn; voorgevende dat hij de partij welke hij begunſtigde door zijnen invloed op de Inlanders, met een magt van 20,000. man zou kunnen onderſteunen; en te gelijk zou VAN BOECKHOLTZ den Engelſchen Admiraal bij dit

ebben naar *Batavia* te

erd hebben, dat zo

had afgelegd, hij

Malacca onder de

; waar op dan

oude hebben

ſtallen van

aan.

ende

welk principe bij het nieuw ontwerp van Staatsregeling mede onder de *algemeene beginfelen* is erkend bij Art. 7. in verbis:

„ *Niemand kan veroordeeld worden, dan door*
„ *den Rechter dien de Staatsregeling of de*
„ *Wet hem toekend, en na bevoorens be-*
„ *hoorlijk opgeroepen te zijn, mitsgaders*
„ *alle middelen van verdeediging bij de Wet*
„ *bepaald, gehad te hebben.*

nu zegt de *Artikelbrief* Art. 61.

„ *Zo wie in den dienst van de Compagnie te*
„ *water of te lande, in het aantasten of be-*
„ *fchermen van eenige fcheepen,* FORTEN
„ *of goederen van de Compagnie, niettegen-*
„ *ftaande hij zig behoorlijk van zijn plicht*
„ *gekweeten hadde,* WAAR VAN GENE-
„ RAAL EN RAADEN ZULLEN MOE-
„ TEN OORDEELEN, *gevangen word,*
„ *zal door de Compagnie worden gelost ten*
„ *hunnen kosten, en geduurende zijne ge-*
„ *vangenfchap onderhouden van het geene*
„ *onvermijdelijk nodig heeft, behoudens dat*
„ *zijne maandgelden zullen ftilftaan, van*
„ *den dag dat hij gevangen wordt tot op zijn*
„ *ontflag, en dat het geene hij geduurende*
„ *zijne gevangenisfe, boven zijne onvermij-*
„ *delijke benodigdheid requireeren mogte,*
„ *hem zal gefteld worden op rekeninge.*"

Deeze Artikelbrief is de Ordonnantie en de Wet, welke door alle de geenen, die zig in dienst der Compagnie begeven, door alle Ambtenaaren, hoog en laag, wordt aangenomen en beëedigd.

De Hooge Regeering is dus de Rechter, welke de Wet den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ toekent, om te oordeelen of hij zig van zijn plicht had gekweeten; en het zoude gevolgelijk tegens de eerſte beginſelen aanloopen, indien men hem van dezen zijnen competenten Rechter wilde aftrekken, en nog meer, indien men hem, reeds door dien Judex beoordeeld en vrijgeſprooken zijnde, van het effect van zodanig vonnis wilde priveeren.

Het voormalig Committé heeft echter onderſteld op eenige informatien, die bij het zelve waaren ingekomen, dat VAN BOECKHOLTZ ſchuldiger was, dan Generaal en Raaden hem beſchouwd hadden; zij vorderden op dien grond nadere elucidatie, en verbooden inmiddels hem op nieuws te employeeren, priveerden hem daar door van het effect zijner bekoomen vrijſpraak en legden geene geringe ſtraf op aan iemand, die in een vijfentwintig jaarigen dienst van de Compagnie, geene ſchatten had opgelegd, en die met een talrijk huishouden bezwaard, buiten ſtaat wierd geſteld, om, hangende dit nader onderzoek, iets

iets tot onderhoud van het zelve te kunnen verdienen.

Hier toe heeft zeker het Committé vermeend gerechtigd te zijn, op grond van deszelfs inſtructie, voorkomende in de Reſolutie van Hun Hoog Mogende van den 24. December 1795, waar bij aan het zelve was opgedragen de rechterlijke cognitie en uitſpraak, over alle misdaden door Ambtenaaren of Bedienden, het zij Militaire of Burgerlijke, in dienst van het zelve Committé ſtaande, in de adminiſtratie hunner funčtien begaan.

Schoon ook dit recht ten opzichte van VAN BOECKHOLTZ zeer twyffelagtig is, dewijl het vast ſtaat dat geene Wet of Inſtructie retrogradif kan werken, en VAN BOECKHOLTZ reeds van den aanvang zijner bediening een volkomen en verkreegen recht had bekoomen, om in het ſubject geval, alleen door de Hooge Indiaſche Regeering, als zijnen competenten Rechter te worden beoordeeld, en de Inſtructie van het Committé, ten tijde van de overgave van *Banda*, zelfs nog niet ter zijner kennisſe kan zijn gekoomen.

Dan nu de Raad aan dit Committé is geſuccedeerd op eene andere inſtructie, waar bij de politicque en rechterlijke magt geſcheiden, en aan denzelven alle juſtitiëele cognitie ontnomen

wordt, nu vraagt de Ondergetekende wat *de jure* den Raad verder zou kunnen blijven authoriseren, de aanschrijving van het Committé tot non emploij langer effect te geeven zonder aperte injustitie?

Te meer, daar deeze last van het Committé slechts conditioneel was, heen ter tijd de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zig nader zoude hebben verantwoord, en het Committé nadere elucidatien van de Hooge Regeering zoude hebben bekoomen; — en de Gezaghebber zulks door eene Memorie, overgelegd bij zijn Request van den 20. Junij 1796. ook werkelijk reeds heeft gedaan, en de nadere elucidatie van de Hooge Regeering, bij de Missive van Gouverneur Generaal en Raaden van den 29. Julij 1800. ook reeds bij den Raad zijn ingekomen, zodanig ten faveure van VAN BOECKHOLTZ, dat de Hooge Regeering daar bij bekend geene informatien ten laste van hem te kunnen suppediteeren, maar grootelijks deszelfs regrèt betuigd van hem inmiddels niet te hebben kunnen emploijeeren, dewijl men anderzins nut van denzelven had kunnen trekken.

En het is dan na al het voorenstaande, (over welkers meerdere uitgebreidheid de Ondergetekende, uit hoofde van het gewigt der zaak Uwlieder toegevendheid moet verzoeken,) dat de Ondergetekende vermeend Ulieden in dezen te moeten

ten

ten adviseeren. „ Dat, op gronden en moti-
„ ven, in den loop van deeze consideratien bree-
„ der aangevoerd, bij de eerste geleegenheid
„ aan Gouverneur Generaal en Raaden van In-
„ dië zou behooren te worden te kennen gege-
„ ven: dat de Raad, geëxamineerd hebbende
„ de stukken en beschreiden aan denzelven over-
„ gezonden, spectreerende de zaak van den ge-
„ weezen Gezaghebber van *Banda* FRANÇOIS
„ VAN BOECKHOLTZ, opheft, het effect van
„ het aanschrijven door het voormalig Commit-
„ té tot de Oost-Indische zaaken aan de Hooge
„ Regeering de dato 9. Meij 1799. en 23. Maart
„ 1800. ten opzichte van hem VAN BOECK-
„ HOLTZ ingezonden; — en voorts het laat
„ verblijven, bij de uitspraak van de Hooge
„ Regeering, en bij alle verdere dispositien door
„ Commisarisen Generaal, dien conform, bij
„ Resolutie van den 3. September 1796. als an-
„ derzins, genomen; met dien verstande, dat
„ meergemelde VAN BOECKHOLTZ of deszelfs
„ successeuren in der tijd, volkomen gerechtigd
„ worden verklaard tot het volle genot van zo-
„ danige pecuniëele beneficien, als hem door de
„ dispositie van Commisarisen Generaal zijn
„ toegelegd. ”

Waarmeede dan ook de Ondergetekende, zo ver in zijn vermogen was, aan Uwlieder last van

den 24. Julij ll. hebbende voldaan, heeft hij de eer dit zijn advis aan Uwlieder beter oordeel te fubmitteeren.

(*Onderſtond*,)

(*was geteekend*,)

H. W. MUNTINGHE, *Fiscaal.*

(*lager ſtond*,)

Accordeerd.

(*en geteekend*,)

SMISSAERT.

BIJ-

BIJLAGE.

Wij Ondergeteekende, van wegens de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie, Leden van den Raad van Politie, Justitie, en Burgers deezer plaatse en Gouvernemente *Banda*, certificeeren en verklaaren bij deezen op de plechtigste wijze en op al het geen een eerlijk man kan verklaaren, — dat de Heer Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in het bijzonder en de overige Leden van den Raad in 't algemeen, mitsgaders alle de geene, die tot het defensive van dit Gouvernement is gebruikt of geëmploijeerd geworden, in niets hebben gemanqueerd, zo in het aanleggen der batterijen, als in alles dat zoude hebben kunnen dienen om de Engelsche vloot uit de Canaalen en de troupes uit *Banda* te keeren.

Verklaaren wijders dat alle gezegde Heeren en daartoe geëmploijeerde dienaaren en burgers, geene uitgezonderd, met alle kracht en ijver ieder in zijn post en na zijn vermogen heeft meedegewerkt en lijf en leven hebben gewaagd, om, was het mogelijk, de voorsz. troupes en scheepen tegen te gaan en buiten de Canaalen en van het land te weeren.

En

En betuigen verders gezamentlijk, dat alleen de groote overmacht, — het voordeelige van weer en wind, — verzeld met de Amboinsche, Macassaarsche en Wurtemberger troupes en lieden die hier het land kenden, waardoor de Engelsche vloot bij de attacque op den 8. Maart zonder voorbeeld begunstigd wierd, — de eenige oorzaak en reeden zijn geweest, dat men heeft heeft moeten onderdoen, en ter voorkoming eener totaale ruïne, zo voor de Compagnie als de Stad en Ingezeetenen, na dat de vloot reeds ver binnen de Canaalen gedrongen was en de troupes geland waren, die de Stad en Casteelen met eene storming, (die wij door gebrek van bezetting niet konden tegenstaan,) dreigden, door Capitulatie het Gouvernement aan hun hebben moeten overgeeven.

(*Onderstond*,)

Banda Neïra den 21. *Meij*, *A°*. 1796.

(was geteekend,)

A. H. Veuge.	*T. C. Spits.*
H. H. Lammers.	*L. Heukeylugt.*
C. Karouw.	*J. Doelij.*
E. Mazel.	*C. T. Drexel.*
P. de Haan.	*C. Schmidhamer.*
M. Waterloo.	*A. J. van Steenbergen.*
J. C. Habiek.	*W. van der Sluis.*
J. Carree.	*J. C. Marker.*

E X-

s gezamentlijk, dat alleen
— het voordeelige van
zeld met de Amboinsche,
temberger troupes en lie-
kenden, waardoor de En-
ttacque op den 8. Maart
nstigd wierd, — de eeni-
n geweest, dat men heeft
, en ter voorkoming ee-
or de Compagnie als de
a dat de vloot reeds ver
ongen was en de troupes
d en Casteelen met eene
gebrek van bezetting
Areigden, door Capitu-
aan hun hebben moeten

)
. *Meij*, *A°.* 1796.
ekend,)
C. Spits.
Heukeylugt.
Doelij.
T. Drexel.
Schmidhamer.
J. van Steenbergen.
van der Sluis.
C. Marker.

E X-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Perpus 87188-3197

DANU

PERPUSTAKAAN NASIONAL

